

Werkplan Ieder(in) 2018

met doorkijk naar 2019

September 2017

ieder(in)

INHOUD

1. Inleiding	3
2. Ieder(in) ontwikkelt	4
Verenigiging.....	4
Landelijk bureau	4
3. Ontwikkelingen rondom Ieder(in)	6
Ontwikkelingen in de politieke context.....	6
Ontwikkelingen in de maatschappelijke context	7
Ontwikkelingen in de context van de PG-organisaties	7
4. Strategische keuzes voor 2018.....	9
Strategische keuze 1: van koepel naar netwerk	9
Strategische keuze 2: van kennis over zorgwet- en regelgeving naar werken aan volwaardig meedoen	10
Strategische keuze 3: samenhang tussen instellingssubsidie en andere subsidies.....	10
5. Toetsstenen voor 2018	11
6. Kernopgaven voor 2018	13
7. Meerjarige (samenwerkings)programma's.....	15
8. Werkplannen programmateams	19
<i>Programma Zorg en ondersteuning</i>	<i>19</i>
Speerpunt 1: Eén toegang voor je aanvraag	20
Speerpunt 2: Onafhankelijke cliëntondersteuning	21
Speerpunt 3: Sterkere rechtspositie bij het verkrijgen van hulp of ondersteuning	22
Speerpunt 4: Betaalbare zorg	24
Speerpunt 5: Eén niveau van basiszorg in gemeenten.....	25
Speerpunt 6: Maatwerk.....	27
Speerpunt 7: Formele rechtspositie	28
<i>Programmteam Leren en Werken</i>	<i>30</i>
Speerpunt 1: Eenvoudig te regelen zorg en ondersteuning op school voor leerlingen met een beperking	31
Speerpunt 2: Naast leerplicht, ook leerrecht	32
Speerpunt 3: Goede informatie over ondersteuningsmogelijkheden voor MBO-studenten.....	33
Speerpunt 4: Begeleiding van school naar werk door de gemeente aan jongeren met een beperking.....	33
Speerpunt 5: De overheid komt de afspraken uit de banenafpraak na.....	34
Speerpunt 6: Klantgerichte dienstverlening waardoor werkgevers en werkzoekenden elkaar eenvoudiger vinden	35
<i>Programmteam Wonen en Leven</i>	<i>36</i>
Speerpunt 1: Verbeteren van uitvoeringspraktijk op gebied van eigen regie, maatwerk en inclusie.....	37
Speerpunt 2: Verbeteren van de toegankelijkheid.....	38
Speerpunt 3: Verbeteren van de positie op de woningmarkt.....	39
Speerpunt 4: Verbeteren van de inkomenspositie en financiële zelfstandigheid.....	40
Speerpunt 5: Verbeteren en behouden van de mobiliteit.....	42

1. Inleiding

Ieder(in) is de belangenorganisatie voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Ieder(in) is op 1 januari 2014 ontstaan uit een fusie tussen rechtsvoorgangers Platform VG en de CG-Raad. Ruim 260 patiënten- en cliëntenorganisaties zijn bij Ieder(in) aangesloten. Ieder(in) vertegenwoordigt een achterban van ruim 2 miljoen mensen met een lichamelijke beperking, een verstandelijke beperking of chronische ziekte. Ieder(in) is daarmee het grootste netwerk in Nederland van mensen met een beperking. In deze notitie presenteren wij het Werkplan voor 2018. Omdat ons werk zich veelal op middellange termijn afspeelt, nemen we in dit werkplan ook resultaten op die wij in 2019 verwachten te behalen. In de loop van 2018 bekijken we of onze verwachtingen voor 2019 moeten bijstellen.

Het werkplan beschrijft het activiteitenpakket dat Ieder(in) in 2018 zal uitvoeren in het kader van de door het Ministerie van VWS te verstrekken instellingssubsidie voor collectieve belangenbehartiging voor mensen met een chronische ziekte of beperking. 2018 wordt het vijfde jaar waarin Ieder(in) koerst op het versterken van de positie van mensen met een beperking of chronische ziekte. We lobbyen harder dan ooit voor het recht van mensen met een beperking op een onafhankelijk leven. En we helpen en ondersteunen meer dan ooit anderen die hetzelfde doel nastreven, uiteenlopend van onze leden, plaatselijke belangenbehartigers tot en met nieuwe jonge groeperingen die – al dan niet tijdelijk - van zich laten horen en actief worden. Zo ontwikkelt Ieder(in) zich tot de spil in een levendig en steeds wisselend belangennetwerk.

Daarbij worden we geholpen door het VN-verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Dit mensenrechtenverdrag is in 2016 door Nederland geratificeerd en in werking getreden. Het verdrag is een belangrijke steun in de rug om er nog onwrikbaarder voor te strijden dat mensen met een beperking of een chronische ziekte kunnen meedoen in de samenleving en het leven kunnen leiden zoals zij dat willen.

En zoals het VN-verdrag ook zegt, doen we dat onder het motto: 'niets over ons, zonder ons'. De activiteiten in dit werkplan zijn dan ook gebaseerd op wat de leden van Ieder(in) belangrijk vinden. Tijdens meedenkgroepen, open dagen, brainstormsessies, netwerkbijeenkomsten en algemene ledenvergaderingen verzamelden we de problemen die zij signaleren en de oplossingsrichtingen die zij daarvoor aandragen. Gecombineerd met inzichten die voortkomen uit onze meerjarenprogramma's, de signalen die bij ons binnenkomen en de expertise van onze medewerkers hebben die geleid tot de keuzes voor 2018 die we u hier presenteren.

Het spreekt voor zich dat onze activiteiten in 2018 ook afhankelijk zullen zijn van actuele maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de kabinetsformatie, gemeenteraadsverkiezingen en de politieke en maatschappelijke hulp bij de uitvoering van het VN-verdrag. Of we hierbij de wind mee of tegen zullen hebben, onze koers blijft hetzelfde: mensen met een beperking doen op alle fronten mee.

2. Ieder(in) ontwikkelt

Vereniging

Ieder(in) is een vereniging van belangenorganisaties en patiëntenverenigingen. Ieder(in) ontleent een belangrijk deel van haar bestaansrecht aan haar 243 leden. Het hoogste orgaan van de vereniging Ieder(in) is de Algemene Ledenvergadering (ALV). De ALV komt (minimaal) twee per jaar samen om het verenigingsbeleid op en vast te stellen. Het bestuur van Ieder(in) ontwikkelt zich naar een toezichthoudend bestuur. De directeur van Ieder(in) is het gezicht naar buiten en de eerstverantwoordelijke voor de dagelijkse leiding van het bureau en de vereniging.

Het grote aantal lidverenigingen is de kracht en legitimatie van het netwerk Ieder(in). Omgekeerd is de ondersteuning die Ieder(in) aan haar leden biedt van groot belang. Niet alleen worstelen de leden met de gevolgen van de bezuinigingen van de afgelopen jaren, voor velen is het ook - net als voor Ieder(in) - een forse uitdaging om nieuwe vormen van verbinding en vertegenwoordiging te vinden. De verandering in de manier waarop mensen zich verenigen, vraagt zorgvuldige herijking.

Sinds 2014 voeren met de achterban een dialoog over hoe we in het veranderende speelveld afzonderlijk en gezamenlijk meer impact kunnen hebben. Omdat Ieder(in) een netwerk wil zijn van alle mensen met een beperking of chronische ziekte, zoeken we ook aansluiting met initiatieven van buiten onze lidorganisaties. De precieze invulling daarvan brengt nieuwe en uitdagende vragen met zich mee, zoals hoe een verenigingsdemocratie zich verhoudt tot een speelveld waarvan ook andere partijen dan leden alleen deel uitmaken.

De leden van de vereniging Ieder(in) zijn onze opdrachtgevers en vormen de basis en legitimatie voor het bestaan ervan. De afgelopen twee jaar hebben we met de leden gesproken over vernieuwing van de vereniging. In 2018 zetten we dit gesprek voort. In 2018 beogen we de vereniging nog meer te kunnen ondersteunen via de online en offline infrastructuur die wij hiertoe aan het ontwikkelen zijn.

Landelijk bureau

Op het landelijke bureau van Ieder(in) werken momenteel uit 45 medewerkers (37 vaste medewerkers en 8 tijdelijke medewerkers). Het landelijk bureau draagt zorg voor het uitvoeren van de kerntaken van Ieder(in):

- Collectieve belangenbehartiging.
- Het toerusten en ondersteunen van de leden/achterban van Ieder(in).
- Dienstverlening aan leden/achterban ten behoeve van collectieve belangenbehartiging.

De dagelijkse leiding van het verenigingsbureau ligt bij de directeur. De medewerkers van Ieder(in) werken sinds 2017 vanuit drie programmateams als netwerklers en procesbegeleiders samen met leden en partners aan het versterken van de positie van mensen met een beperking of een chronische ziekte. De beleidsmedewerkers (belangenbehartigers en dossierhouders) en de communicatieadviseurs dragen zorg voor de inhoudelijke vertaalslagen tussen de belangen van de achterban van Ieder(in) en de ontwikkelingen in politiek, beleid- en uitvoeringspraktijk. De afdeling communicatie, (met onder meer persvoorlichting, een meldpunt, een achterbanpanel en een juridisch steunpunt) zorgt voor een organisatie met gedegen wortels in de maatschappij. De afdeling bedrijfsvoering (met financiën/HRM en projectsupport, facilitair en ICT) zorgt voor een gedegen interne organisatie en ondersteuning. Het samenspel tussen ondersteunende processen en beleidsinhoud maakt Ieder(in) tot een daadkrachtige organisatie.

Wortels in de samenleving

Naast de intensieve relaties met netwerken van leden en andere partners staat Ieder(in) op verschillende manieren direct in contact met de samenleving:

- Via klankbord- en meedenkgroepen halen we kennis en ervaring op over de zaken die voor onze leden van belang of actueel zijn. Tegelijkertijd brengen we via de klank- en meedenkgroepen kennis en ondersteunende informatie naar onze leden.
- Via de Taskforce Zeldzame Ziekten, die bestaat uit vertegenwoordigers van lidorganisaties die verschillende zeldzame ziekten vertegenwoordigen. Eind 2017 zal de Taskforce haar werkzaamheden afronden. De Taskforceleden bezien op dit moment hoe zij hun gezamenlijke activiteiten zullen voortzetten, en welke rol Ieder(in) kan spelen bij hun ondersteuning.
- Ieder(in) heeft een panel opgebouwd van bijna 4.000 mensen. Via dit panel zet Ieder(in) vragenlijsten uit. Dit levert snelle en actuele informatie op.
- Binnen de organisatie is ervaringsdeskundigheid vanzelfsprekend ook geborgd door de medewerkers. Verschillende medewerkers zijn zelf ervaringsdeskundig en laten hun stem op de werkvloer en daarbuiten horen.
- Het Nationale Zorgnummer van Ieder(in), MIND Landelijk Platform Geestelijke Gezondheid en Patiëntenfederatie Nederland is de plek waar Ieder(in) zijn voelsprietten naar de buitenwereld heeft uitstaan. Via het Nationale Zorgnummer informeren mensen met een beperking of chronische ziekte Ieder(in) over problemen die zij in het dagelijks leven tegenkomen. Dit directe contact met de buitenwereld brengt knelpunten aan het licht en is belangrijk voor de voeding van de beleidsmedewerkers.
- Ieder(in) heeft een Juridisch Steunpunt. Bij het Juridisch Steunpunt komen rechtstreeks signalen binnen van (juridische) problemen of misstanden. Deze worden geregistreerd. Als een zaak voldoende aanleiding biedt, pakken we die via de juridische en/of publicitaire weg op.
- Tot slot is er het Meldpunt Juiste Loket. Het Meldpunt Juiste Loket is een project van Per Saldo en Ieder(in) en valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Bij het Juiste Loket melden zich mensen die van 'het kastje naar de muur' gestuurd worden en die niet weten waar zij voor zorg of ondersteuning naar toe moeten. Net als het Nationale Zorgnummer en het panel levert Het Juiste Loket directe signalen uit de samenleving op.

Organisatieontwikkeling

Vanaf de fusie werkt Ieder(in) doorlopend aan verbetering van de organisatie. Doel van dit professionaliseringstraject is de kwaliteit van de organisatie, in het bijzonder de bedrijfsvoeringsprocessen, te verbeteren. Daarnaast is het anders en beter samenwerken met leden, stakeholders en netwerkpartners een verbetering die zijn vruchten begint af te werpen. Om tegemoet te kunnen komen aan de veranderende eisen van de subsidieverstrekker (en accountant) ten aanzien van compliance, risicobeheersing en kwaliteitsmanagement, blijft verdere professionalisering noodzakelijk. En ook het relatief beperkt aantal medewerkers waarmee we zoveel mogelijk impact willen hebben op het sterk versnipperd speelveld, vraagt om een professioneel daadkrachtige organisatie. In 2018 zullen we de organisatieontwikkeling verder toespitsen op project- en programmamanagement, teneinde meer rendement te kunnen maken (zowel financieel als qua beleidseffectiviteit) met de beschikbare mensen en middelen.

3. Ontwikkelingen rondom Ieder(in)

Als maatschappelijke middenveldorganisatie vormt Ieder(in) een belangrijke verbindingschakel tussen politiek en maatschappij. Ieder(in) positioneert zich als organisatie in en tussen beide werelden en ziet hierin de volgende ontwikkelingen.

Ontwikkelingen in de politieke context

Uitdaging voor daadkrachtige implementatie VN-verdrag

Een samenleving waarin niemand aan de zijlijn staat en mensen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid dragen, is door het VN-verdrag inzake de Rechten van Personen met een Beperking dichterbij gebracht. Het verdrag bevordert, beschermt en garandeert alle mensenrechten en fundamentele vrijheden voor mensen met een beperking, op voet van gelijkheid met anderen. De overheid heeft de taak om de rechten uit het verdrag stap voor stap te implementeren en zo inclusie dichterbij te brengen. Ook ondernemers en het bedrijfsleven hebben een belangrijke verantwoordelijkheid. Nu de ratificatie een feit is, blijkt het nog een flinke uitdaging om het verdrag in de praktijk handen en voeten te geven. Een goed toegankelijke en inclusieve samenleving is voor mensen met een beperking een voorwaarde om mee te doen. Daarom is het belangrijk dat de implementatie van het VN-verdrag tempo blijft houden en niet inboet aan daadkracht en zorgvuldigheid.

Verbinding landelijke, regionale en lokale speelvelden

De decentralisaties van 2014 en 2015, met de invoering van de nieuwe Wmo, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet Passend onderwijs, hebben grote gevolgen voor mensen met een beperking of een chronische ziekte. De wetten, regelingen en uitvoeringspraktijk vertonen nog veel gebreken en sluiten niet goed op elkaar aan. Sinds de invoering is er hard gewerkt aan het boven tafel halen van de knelpunten en het werkend krijgen van het systeem. Dat is ook in 2018 nog steeds nodig: met name voor de mensen met een complexere (meervoudige) zorg- en ondersteuningsvraag. Zij blijken de grootste problemen te ervaren bij het regelen van passende zorg en ondersteuning, goed onderwijs en werk. Naast beïnvloeding van landelijke wetgeving moeten er vooral ook tal van nieuwe verbindingen worden gelegd tussen de landelijke, regionale en lokale betrokkenen. Zowel aan de kant van de uitvoerders, als aan de kant van belangenbehartigers en hun netwerken.

Mensen met chronische ziekte of beperking profiteren nog niet mee van groei

Het gaat goed met Nederland! Alle seinen staan weer op groen. De werkgelegenheid trekt aan, de mensen hebben weer meer te besteden. Na de 'magere jaren' is het belangrijk dat juist mensen met een chronische ziekte, verstandelijke beperking en kwetsbare ouderen gaan profiteren van die positieve wending. De kansen op een baan en de koopkracht van mensen met een beperking moeten evenredig mee stijgen met de kansen en koopkracht van mensen zonder beperking.

Gemeenteraadsverkiezingen 2018

De Gemeenteraadsverkiezingen maken 2018 bij voorbaat al een spannend jaar: nieuwe politieke verhoudingen kunnen immers nieuwe kansen bieden voor de uitvoering van het VN-verdrag. Tijdens de aanloop naar de verkiezingen is het dus extra belangrijk om de stem van mensen met een beperking te laten horen en structureel aandacht te vragen voor de thema's die voor hen belangrijk zijn. Daarnaast is het belangrijk dat de (fysieke) toegankelijkheid van het stemproces en

de stembureaus wordt verbeterd. Mensen met een visuele beperking kunnen nog altijd niet zelfstandig hun stemrecht uitoefenen. Veel stembureaus zijn niet toegankelijk en ondersteuning in het stembureau is niet voor iedereen beschikbaar.

Ontwikkelingen in de maatschappelijke context

Netwerkontwikkeling

Mensen organiseren zich steeds minder in verenigingen en raden voor belangenbehartiging. Ze worden liever individueel actief, op verschillende momenten en op verschillende plekken. Er ontstaan ad hoc coalities, onder meer via social media. Dit geeft nieuwe mogelijkheden en kansen. Mensen kunnen elkaar makkelijker vinden en het is steeds eenvoudiger direct stem te geven aan wat leeft.

Van transitie naar transformatie

Het effect van de transitie in het sociale domein wordt steeds duidelijker. Er is onvoldoende verbinding tussen verschillende levensterreinen en -behoeften. Voor mensen is een verbinding tussen zorg, ondersteuning, onderwijs, mobiliteit, wonen, werk en inkomen vanzelfsprekend noodzakelijk. Een betere samenwerking en uitwisseling tussen de uitvoerders van Wlz, zorgverzekering en gemeenten is noodzakelijk. Het is belangrijk dat de positie en lokale inspraak en zeggenschap van mensen om wie het gaat versterkt worden. Mensen moeten voor het regelen van hun zorg en ondersteuning vaak nog langs 4 loketten. Er zal daarom meer ruimte moeten komen voor het bieden van integrale oplossingen en gemeenten moeten meer ruimte krijgen om zorg en ondersteuning te kunnen bieden vanuit de vraag van mensen.

Landelijk waar het moet, lokaal waar het kan

Ruim twee jaar na de decentralisatie zien wij dat met name voor mensen met een complexe zorgvraag de passende oplossing niet of niet tijdig geregeld kan worden. Om eigen regie te kunnen voeren is het belangrijk dat oplossingen persoonsvolgend en op het juiste niveau tot stand komen. Lokaal waar het kan, opschalen waar het moet. En op deze manier niet afhankelijk zijn van samenwerking en afstemming tussen loketten.

Soms kan een oplossing het beste lokaal tot stand komen en voor een aantal vraagstukken is een regionale of landelijke aanpak, regie en doorzettingsmacht noodzakelijk. Belangrijk hierbij is dat mensen geen last mogen hebben van systemen die elkaar tegenwerken. Met name in de afstemming en samenwerking tussen Wmo/jeugdwet, zorgverzekeringswet, Wlz en de verschillende participatiedomeinen als wonen, leren, mobiliteit, werken, inkomen en leren is nog veel winst te boeken.

Ontwikkelingen in de context van de PG-organisaties

Nieuw beleidskader PG-beleid

Het is voorzien dat het beleidskader voor de subsidiëring van PG-organisaties en hun koepels per 1 januari 2019 wijzigt. Er is een uitvoerige beleidsevaluatie gedaan en een groot onderzoek onder patiënten, cliënten en zorgvragers en hun vertegenwoordigende organisaties. Het Ministerie van VWS heeft de bevindingen van die onderzoeken ter informatie naar de Tweede Kamer gestuurd. Zodra het nieuwe kabinet is geformeerd, zal het beleidskader moeten worden besproken. Er is een grote behoefte aan vernieuwing van het beleidskader waarin de fundamentele financiering van de stem van de patiënt/cliënt blijft bestaan. Maar er is daarnaast behoefte aan ruimte voor

andersoortige verbanden waarin het belang ervaringsdeskundigheid meer plek heeft. Bovendien vragen de decentralisaties om een krachtige verbinding tussen landelijke, regionale en lokale belangenbehartiging. Tal van PG-organisaties hebben hun inbreng kunnen doen in het proces van VWS. Ook Ieder(in) heeft zoveel mogelijk het belang van haar achterban ingebracht in de evaluatie. Hoe het nieuwe kader uit gaat pakken is op het moment van schrijven van dit werkplan nog onduidelijk. Maar we gaan ervan uit dat het Ministerie hoe dan ook structureel invulling zal moeten en willen geven aan een stevige positie voor mensen met een chronische ziekte of beperking.

4. Strategische keuzes voor 2018

De ontwikkelingen zoals geschetst in voorgaande hoofdstukken hebben een direct effect op Ieder(in) als organisatie. Een nieuw beleidskader kan grote impact hebben. De decentralisaties naar de gemeenten hebben veel beleidsvorming verschoven van landelijk naar lokaal en regionaal. Daarnaast is er een verschuiving van landelijk naar internationaal niveau waar het gaat om Europese regelgeving en het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een beperking. Ook merken we steeds meer dat belangenbehartiging steeds meer plaatsvindt in tijdelijke coalities, via social media en andere verbanden. De positie van traditionele verenigingen is daarmee ook sterk aan verandering onderhevig. Al deze verschuivingen hebben grote consequenties voor de manier waarop Ieder(in) haar werk doet en zal moeten doen. We zitten middenin de beweging, en zullen tegelijkertijd moeten sturen en anticiperen. Dit vraagt om een flexibele organisatie die doeltreffend kan inspelen op de sterk veranderende omgeving. Het afgelopen jaar hebben we flinke stappen gezet om Ieder(in) om te vormen naar zo'n flexibele organisatie. Deze omvorming zetten we in 2018 voort en gaat gepaard met verschillende strategische keuzes. Uiteraard dragen de strategische keuzes direct bij aan het realiseren van onze missie.

De missie van Ieder(in)

Ieder(in) pleit samen met mensen met een beperking of een chronische ziekte voor hun rechten, zodat zij kunnen meedoen in de samenleving zoals zij dat zelf willen en kunnen. We doen dat door netwerkontwikkeling, lobby en ondersteuning van activiteiten van anderen met hetzelfde doel. Ieder(in) vormt het hart van het belangennetwerk waar de stem van mensen met een beperking wordt versterkt.

Strategische keuze 1: van koepel naar netwerk

We vormen samen met onze leden en netwerkpartners één krachtig platform

De omgeving van Ieder(in) verandert sterk. De belangen van mensen met een beperking worden niet meer alleen in Den Haag bepaald, maar ook door gemeentelijk beleid. Belangenbehartigers moeten opnieuw positie kiezen, zeker in de lokale politiek. Mensen sluiten zich niet meer aan bij verenigingen en raden. Velen laten hun stem individueel horen via sociale netwerken of op andere manieren. Het VN-verdrag voor rechten van mensen met een beperking bepaalt dat mensen met een beperking betrokken moeten worden bij het maken van beleid dat hen aangaat. Maar hoe organiseer je dat als mensen zich niet meer vanzelfsprekend aansluiten bij officiële vertegenwoordigende organisaties zoals verenigingen? Om mensen met een beperking te betrekken, moeten we andere dingen doen: lokale belangenbehartigers helpen hun werk te doen, mensen op andere manieren betrekken en zo nodig ondersteunen, ervaringskennis en -kunde uitwisselen en beschikbaar maken.

In 2016 heeft Ieder(in) een innovatiesubsidie ontvangen om deze veranderende rol verder vorm en inhoud te geven. Wij zijn bezig om in samenspraak met de organisaties en netwerken uit onze achterban een online en offline platform te ontwikkelen - een Krachtig Platform - waarin we de kracht van 'het samen één groot netwerk zijn' optimaal kunnen en willen benutten. De ambitie is een netwerk te helpen groeien en bloeien met behoud van het belang en de eigenheid van afzonderlijke partijen. In alle activiteiten en rollen van Ieder(in) is de inbreng van onze achterban en ervaringsdeskundigen allang vaste praktijk. In 2018 brengen we alle activiteiten waarin we met het netwerk kennis en kunde bundelen nog meer samen.

Strategische keuze 2: van kennis over zorgwet- en regelgeving naar werken aan volwaardig meedoen

We werken (samen met onze achterban) aan maatschappelijke opgaven

Ook inhoudelijk heeft deze kanteling zijn weerslag. Richtten we ons voorheen op thema's verbonden met wetten, nu gaan we steeds meer richting thema's verbonden met maatschappelijke opgaven. We hebben het werk georganiseerd in drie programmateams die zich met de belangrijkste maatschappelijke opgaven voor mensen met een chronische ziekte of beperking bezighouden. De thema's zijn voor 2018 ingedeeld in drie programma's:

- Zorg en ondersteuning
- Leren en werken/dagbesteding
- Wonen en leven

De drie programma's zijn sterk met elkaar verbonden. Immers, passende en kwalitatief goede zorg en ondersteuning zijn voor veel mensen een voorwaarde om onderwijs te kunnen volgen, te kunnen werken en goed te kunnen wonen.

Strategische keuze 3: samenhang tussen instellingssubsidie en andere subsidies

We brengen onze kerntaken en projecten en programma's dichterbij elkaar

De opgave van Ieder(in) is haast oneindig groot. Juist omdat we onze legitimiteit ontleen aan het meer plek en stem geven aan mensen met een chronische ziekte of beperking, overstijgt onze invloed de zorgsector, het patiënt- of cliënt-zijn. Ons werk speelt zich af in alle ministeries, over alle domeinen van het VN-verdrag. Zowel landelijk als lokaal, zowel in zorg, als in het fysieke en het sociale domein. Om met een beperkt aantal mensen toch voldoende impact te kunnen hebben, hebben we het afgelopen jaar besloten de beleidsthema's van het werkplan voor de instellingssubsidies optimaal in samenhang te brengen met de thema's van de andere meerjarige samenwerkingsprogramma's die wij - hoofdzakelijk voor het ministerie van VWS - uitvoeren. Zo voeden en versterken wij onze kerntaken (belangenbehartiging, dienstverlening en toerusting) met de kennis, kunde en netwerken die wij opdoen in de andere meerjarenprogramma's, en stimuleren we optimale uitwisseling daarvan in onze achterban.

5. Toetsstenen voor 2018

Toetssteen 1: VN-verdrag

In alle drie de werkplanprogramma's speelt de uitvoering van het VN-verdrag een centrale rol. De inhoudelijke artikelen dienen als stip op de horizon voor strategievorming in ieder programma en als toetssteen in de lobby, netwerkvorming en toerustingsactiviteiten van Ieder(in).

Daarnaast speelt Ieder(in) een belangrijke rol in de coördinatie van de Alliantie voor de Implementatie van het VN-verdrag. Deze Alliantie, een samenwerkingsverband van Per Saldo, LFB, LPGGz, de Coalitie voor Inclusie en Ieder(in), streeft naar een daadkrachtige implementatie van het VN-verdrag. Namens de Alliantie is Ieder(in) (mede-)deelnemer aan het Bestuurlijk Overleg waarin de implementatie van het VN-verdrag wordt gecoördineerd, en actief gesprekspartner van het Implementatiebureau dat in oprichting is. De Alliantie werkt nauw samen met andere partijen die zich inzetten voor implementatie van het VN-verdrag, zoals LCR, Wij Staan Op, Dutch Coalition on Disability and Development, Tekeer tegen de Isoleer, VGN en het Breed Mensenrechten Overleg.

Vanwege het VN-verdrag ligt onder de drie programma's ook een internationale invalshoek. Ieder(in) is lid van het European Disability Forum (EDF) en van Inclusion Europe. Met deze lidmaatschappen wil Ieder(in) vier doelen bereiken:

- De Europese beweging van mensen met een beperking vanuit Nederland versterken;
- Bijdragen aan Europese beleidsbeïnvloeding;
- Vertaling van de gevolgen van Europese wetgeving en besluiten naar de Nederlandse situatie en de positie van onze eigen achterban en netwerken;
- Versterken van de landelijke lobby door gebruik van de internationale context en voorbeelden.

Ieder(in) neemt deel aan de jaarlijkse bijeenkomsten en ledenvergaderingen, en werkt daarnaast op een aantal inhoudelijke vlakken (zoals onderwijs en onafhankelijk leven) samen met EDF en Inclusion Europe.

Toetssteen 2: groepen waarvoor het stelsel niet (goed genoeg) werkt

Ieder(in) behartigt de belangen van alle mensen met een beperking of een chronische ziekte, maar houdt vooral scherp in de gaten hoe het gaat met diegenen die complexe, levenslange en levensbrede beperkingen hebben. Bij hen stapelen problemen op het gebied van zorg en ondersteuning, leren en werken/dagbesteding, en leven en wonen zich namelijk op. Dat komt doordat de nieuwe wet- en regelgeving is bedacht vanuit enkelvoudige problematiek en niet vanuit complexe situaties. Omgekeerd betekent dat dat als het systeem straks bij deze groepen eenmaal goed werkt, het voor mensen met eenvoudigere beperkingen zeker functioneert. De volgende groepen vormen voor Ieder(in) dan ook de toetssteen voor het beoordelen van beleid en uitvoering:

- *Gezinnen met een thuiswonend kind met een levenslange en levensbrede beperking of chronische aandoening:* omdat in deze gezinnen diverse nieuwe wettelijke en uitvoeringskaders samenkomen en tot knelpunten in de thuissituatie leiden.
- *Mensen met een chronische ziekte of beperking die (willen) werken:* omdat voor deze groep de decentralisaties nog onvoldoende uitgewerkt zijn om de voorwaarden voor arbeidsparticipatie te scheppen.
- *Jongeren tussen de 16 en 23 jaar met gemengde (L)VG- en GGZ-problematiek:* omdat deze groep bij gemeenten en zorginstellingen op allerlei manieren tussen wal en schip valt, en er voor hen geen passend overgangsregime is.

- *Mensen met een intensieve, levenslange en levensbrede zorgvraag die thuis (willen) wonen:* omdat de voorwaarden hiervoor in wetten en regelgeving en uitvoering nog onvoldoende geborgd zijn en sterk onder druk staan.
- *Mensen met een zeer intensieve zorgvraag die in instellingen wonen:* omdat daar door de bezuinigingen de kwaliteit van zorg- en dienstverlening sterk onder druk staat.
- *Mensen met een zeldzame chronische ziekte of beperking:* omdat zij zich in het gedecentraliseerde speelveld nog slechter dan voorheen vertegenwoordigd, begrepen en gesteund voelen in hun behoefte aan maatschappelijke acceptatie en participatie.

Toetssteen 3: Niets over ons zonder ons!

Wellicht ten overvloede. Ook wijzelf hebben een structurele inspanning te leveren als het gaat over het betrekken van ervaringskennis en –deskundigheid bij alles wat wij aan beleid ontwikkelen en uitdragen.

Nog meer dan voorheen zullen wij de signalen uit onze achterban, de kennis en kunde die daar aanwezig is optimaal willen inzetten, raadplegen en in positie willen brengen ten behoeve van de opgaven van Ieder(in).

6. Kernopgaven voor 2018

De opgaven rond Zorg en Ondersteuning

Voor mensen met een beperking is zorg en ondersteuning een belangrijk deel van het dagelijks leven. Goede zorg, die zich vormt naar persoonlijke wensen en behoeften, is daarom één van de sleutels naar kwaliteit van leven. Zorg is daarbij ondersteunend en moet gewoon goed te regelen zijn: thuis, op het werk en op school. Ook als die zorg intensief en langdurig is. Ieder(in) zal zich in 2018 (en 2019) inzetten voor betere toegang, hogere kwaliteit en meer zeggenschap:

- De toegang tot zorg en ondersteuning moet inzichtelijker en eenduidiger worden. Ook moet zorg altijd op tijd beschikbaar zijn en betaalbaar zijn. Ieder(in) zet zich ervoor in dat er niemand tussen wal en schip valt.
- De kwaliteit van de zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking of chronische ziekte moet beter worden. Zorg dient niet alleen veilig en betrouwbaar te zijn, maar moet ook passen bij de gebruiker en diens netwerk. Maatwerk voorkomt dat zorg mensen in de weg staat, biedt de kans op het hoogst haalbare niveau van gezondheid en geeft mensen daarmee maximale grip op de invulling van het eigen leven.
- Mensen met een beperking of chronische ziekte moeten in zorg en ondersteuning een sterkere positie hebben. Juist omdat zorg en ondersteuning zo'n belangrijk onderdeel zijn van hun dagelijks leven, moeten ze goed aansluiten op de persoonlijke wensen en behoeften. Ze moeten daarom zeggenschap krijgen over hun eigen zorg en ondersteuning en ze moeten een sterkere positie krijgen in zorg(instellingen).

De opgaven rond Leren en Werken/dagbesteding

Ieder kind heeft het recht om te leren en om welkom te zijn op school. Het VN-verdrag voor personen met een handicap onderstreept nogmaals dat dat uiteraard ook voor kinderen met een beperking geldt. Ook hebben mensen met een beperking recht op het werk dat bij hen past. Het Nederlandse onderwijs en de arbeidsmarkt moeten stap voor stap inclusiever worden. Ieder(in) richt zich daarbij in 2018 (en 2019) op de volgende uitdagingen:

- Leerlingen en hun ouders ervaren nog veel belemmeringen om het onderwijs te volgen dat past bij hun mogelijkheden. De behoeften van de onderwijsvrager moeten meer centraal komen te staan. Hiervoor is het nodig dat zorg- en onderwijswetten beter op elkaar worden afgestemd. En dat het leerrecht als basisprincipe wordt vastgelegd in de Nederlandse wetgeving. Bovendien moeten MBO-scholen duidelijke informatie geven over de ondersteuning die zij kunnen bieden aan leerlingen met een beperking.
- Werkzoekenden met een beperking hebben veel meer moeite met het vinden van een passende en duurzame baan dan werkzoekenden zonder beperking. Maatregelen als de banenafpraak en het quotum blijven nodig om de markt en overheid te stimuleren om mensen met een beperking in dienst te nemen. De overheid moet haar beloften uit de banenafpraak nakomen en meer banen creëren voor mensen met een beperking. Daarnaast moeten schoolverlaters met een beperking beter worden begeleid door gemeenten bij het zoeken naar werk. Tenslotte moet de bureaucratie die werkzoekenden met een beperking ervaren bij het zoeken naar een passende baan verminderd worden.

De opgaven rond Wonen en Leven

Mensen met een beperking hebben het recht om zo onafhankelijk mogelijk hun eigen leven vorm te geven. Dit recht staat beschreven in artikel 19 van het VN-Verdrag. Het gaat over het gelijke recht van alle personen met een beperking om in de maatschappij te wonen en leven met dezelfde keuzemogelijkheden als anderen.

Dit moet leiden tot eigen regie en de mogelijkheid om werkelijk mee te doen aan de maatschappij, voorwaarden om dit te realiseren zijn:

- Het vrijelijk kunnen kiezen waar, met wie en hoe zij willen wonen en leven;
- Het gebruik kunnen maken van participatie-ondersteunende diensten en voorzieningen;
- Het net als iedereen toegang hebben tot openbare voorzieningen, vervoer en maatschappelijke diensten.

Bij toegankelijkheid gaat het over fysieke toegankelijkheid, financiële toegankelijkheid en toegankelijkheid van informatie. Met de mensen om wie het gaat maken wij ons sterk voor een toegankelijke en inclusieve maatschappij, die wordt vormgegeven volgens de principes van *Design for all*. Dit betekent dat er bij het ontwerpen van diensten, producten en de leefomgeving wordt uitgegaan van diversiteit. Bruikbaarheid voor alle mensen wordt dan de norm. Overigens is dit principe ook voor de maatschappij zelf profijtelijk. Het leidt tot een veel hogere kwaliteit en bruikbaarheid voor iedereen en vermindert op die manier ook de behoefte aan aparte oplossingen voor mensen met een beperking. Landelijk zowel als lokaal. Verder geven we bredere bekendheid aan het begrip onafhankelijk leven met hulp van de mensen om wie het gaat.

7. Meerjarige (samenwerkings)-programma's

Een belangrijk deel van de werkzaamheden van Ieder(in) wordt uitgevoerd binnen een drietal, al langer lopende meerjarige samenwerkingsprogramma's. Belangrijkste aanleiding daarvoor is de continu wijzigende vorm van belangen behartigen: in steeds meer wisselende samenstellingen met partnerorganisaties of andere partijen. Ook bieden deze programma's partnerorganisaties mogelijkheden om meer met elkaar op te trekken en kunnen ledenorganisaties van de verschillende koepels rond gezamenlijke thema's en doelen samenwerken.

Naast deze langlopende meerjarige samenwerkingsprogramma's voeren wij drie nieuwe meerjarenprojecten uit. Waarvan er één gericht is op de ontwikkeling van het Krachtig Platform, één gericht is op het verbeteren van de kwaliteit van de gehandicaptenzorg, en één erop is gericht om via de Alliantie voor het VN Verdrag vorm en inhoud te geven aan de structurele inbreng en participatie van mensen met een beperking bij het uitvoeringsplan voor de implementatie van het VN Verdrag. Tot slot zijn wij ook partner in het programma Het Juiste Loket, waarin Ieder(in) samen met Per Saldo expertisepunt is waarin complexe vraagstukken, knelpunten en vastlopers in het veranderde zorgstelsel kunnen worden beantwoord, doorbroken of opgeschaald voor zorgvragers, aanbieders, gemeenten en andere partijen.

Om de meerwaarde van alle programma's te genereren en om te voorkomen dat er dubbel werk wordt gedaan, sluiten de programma's nauw aan bij het reguliere werk van Ieder(in). De in de meerjarenprogramma's opgedane kennis, kunde en netwerken worden in de organisatie verrijkt en verwerkt tot input voor belangenbehartiging, toerusting van en dienstverlening aan de achterban.

PG werkt samen

Voor het versterken van de stem van mensen met een beperking en kennisontwikkeling werkt Ieder(in) sinds 2013 samen met de andere PG-organisaties, LPGGz en Patiëntenfederatie Nederland, in het meerjarenprogramma PG werkt samen (PGWS). PGWS is in 2016 een nieuwe driejarige programmaperiode ingegaan. Doel van dit programma was aanvankelijk het opzetten van een gezamenlijke infrastructuur voor informatie, signalering, advies, juridische ondersteuning en kennisdeling voor de brede achterban van de koepels. Daarnaast draaide het om het bevorderen van kennis over kwaliteit, kwaliteit van leven en maatschappelijke participatie. PGWS levert een sterke bijdrage aan de beoogde resultaten van Ieder(in). Door de verlenging kan de infrastructuur voor informatie en signalering verder worden uitgebouwd en de samenwerking op de thema's kwaliteit, arbeid, wonen en onderwijs verder worden gebracht. Het gedachtegoed rond 'positieve gezondheid' vormt hiervoor de basis. Vanuit het programma zal nu meer aansluiting worden gezocht bij de activiteiten in het kader van AVI (zie hierna). De gezamenlijke organisaties willen in deze periode de samenwerking op de volgende drie terreinen intensiveren:

1. *Versterken van de infrastructuur*

PGWS heeft een infrastructuur gerealiseerd die op basis van input en output voorziet in de ondersteuning van en informatie aan cliënten. De infrastructuur registreert, analyseert en ontsluit tevens kwalitatieve data. Meer dan de vorige drie jaar willen we in deze periode de focus vooral ook richten op de lokale en regionale ontwikkelingen.

2. *Bevorderen kwaliteit*

In het programmaonderdeel kwaliteit ligt de nadruk op afstemming, uitwisseling en samenwerking tussen de koepels, het toepassen en borgen van het cliëntperspectief in kwaliteitsbeleid en instrumenten en het verder ontwikkelen en implementeren van thema's die leden van de PG-organisaties belangrijk vinden.

3. *Bevorderen van de maatschappelijke participatie*

PGWS bevordert maatschappelijke participatie door de zeggenschap over eigen leven van mensen met een zorgbehoefte of blijvende beperking te vergroten en door hun positie duurzaam te versterken. We onderzoeken hoe we vanuit het cliëntperspectief bij kunnen dragen aan verdere ontwikkeling van het concept van positieve gezondheid. Dit gebeurt onder meer door vanuit dit concept kennis te verzamelen en toepasbaar te maken rondom de thema's wonen, arbeid en dagbesteding en onderwijs.

Ondersteuningsprogramma Aandacht voor iedereen (AVI)

AVI was een toerustings- en ondersteuningsprogramma dat als doel had lokale belangenbehartigers, adviesraden en gemeenten te ondersteunen zodat bij het transformatieproces in gemeenten ook rekening wordt gehouden met kwetsbare burgers. Ieder(in) participeerde actief in dit programma dat tot en met 2017 liep. Samen met de andere koepelorganisaties onderzoekt Ieder(in) een vervolg om de ondersteuning van de lokale belangenbehartigers, adviesraden en gemeenten structureel te organiseren. Dat zal ook een rol spelen in het nieuwe beleidskader PG-beleid.

Zorg Verandert

Zorg Verandert is een vijfjarig (verander)programma (2014-2018). Het programma is een netwerkorganisatie vol in ontwikkeling. Het programma wordt uitgevoerd onder leiding van Ieder(in) met als belangrijkste landelijke partners LPGGz, PCOB, Unie KBO, LSR, Naar-Keuze, NOOM, SIEN, Dementietafels, LFB, Zorgbelang Nederland en Per Saldo. Ook regionaal en lokaal is intensieve samenwerking, onder andere met Humanitas, Stichting Utrecht in dialoog, Middelburg in dialoog en ruim 250 actieve vrijwilligers.

Zorg Verandert brengt mensen met elkaar in gesprek in hun zoektocht naar nieuwe oplossingen nu de zorg veranderd is. Met de (lokale) partners organiseert Zorg Verandert dialoogbijeenkomsten voor mensen met een zorg- en ondersteuningsbehoefte, hun familie, vrijwilligers, mantelzorgers en ook professionals. In de dialoog krijgen mensen meer zicht op de eigen situatie en behoeften. Zij ondersteunen elkaar in de zoektocht naar nieuwe oplossingen die passen bij deze behoeften. Er komen allerlei onderwerpen aan bod die te maken hebben met de veranderende zorg. De vraag van de lokale partners is leidend en de bijeenkomsten zijn altijd gericht op vergroting van inzicht, inspiratie, eigen regie en de versterking van het sociale netwerk. Het programma heeft ook een belangrijke signaalfunctie. Het haalt ervaringen en ideeën op via de bijeenkomsten en doet onderzoek via interviews en panels naar hoe de transformatie in de regio verloopt, wat goed gaat, wat beter kan, en hoe regie houden wordt ondersteund.

In 2018 zet Zorg Verandert de lopende activiteiten voort. De dialoogbijeenkomsten worden ingezet met als doel actief veranderen, eigen regie en verbinding met lokale initiatieven. Om de gevolgen van de transformatie goed te kunnen volgen, blijven signalering en monitoring belangrijk. De focus hierin ligt op het in beeld brengen van hoe mensen regie pakken.

'Krachtig Platform'

Behalve koepel voor PG-organisaties is Ieder(in) steeds meer de stimulus in het belangennetwerk voor mensen met een beperking. Voor die rol is het nodig om veel faciliterender en onderzoekender op te treden en minder sturend en bepalend. Daarom wil Ieder(in) samen met mensen uit onze achterban een platform ontwikkelen dat online en offline netwerken realiseert voor mensen met een beperking of chronische ziekte, hun naasten, hun belangenbehartigers, hun netwerk en hun organisaties. Uiteindelijk moet dit platform leiden tot een infrastructuur en kennis en kunde waarin en waarlangs men elkaar vindt. Dit programma werd in 2016 opgestart en wordt in 2018 afgerond.

Kwaliteitsagenda

De kwaliteit van bestaan voor mensen die dagelijks intensieve zorg nodig hebben, wordt voor een groot deel bepaald door de zorg en ondersteuning die zij dagelijks aangeboden krijgen. Daarom is het enorm van belang om aan kwaliteit van zorg en ondersteuning te blijven werken. Het is essentieel dat mensen met een (zware) beperking (en hun naasten) meer in de positie komen om hun leven - naar vermogen en wens - in te richten zoals zij dat zelf graag willen. Dit is de opdracht van de kwaliteitsagenda. De kwaliteitsagenda is tot stand gekomen in samenwerking met cliënten, hun verwanten, organisaties die hen vertegenwoordigen, professionals, zorgaanbieders. Betrokken organisaties zijn Ieder(in), VGN, MEE, LSR, LFB, Stichting Klokkenluiders VG, KansPlus, BCMB, V&VN, NIP, NVO, CCE, NVAVG, ZIN, CIZ, ZN, IGZ en de NZa.

De kwaliteitsagenda richt zich op de periode 2016-2018 en is geschreven voor mensen met een beperking die Wlz-zorg ontvangen.

VN-verdrag implementeren

Met de ratificatie van het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking in juli 2016 en het in 2017 opgeleverde Besluit toegankelijkheid en het plan van aanpak voor de implementatie zijn nu de bouwstenen en kaders voor de implementatiefase van het VN-verdrag gereed. De Alliantie voor de implementatie van het VN-verdrag heeft de handschoenen opgepakt om - na de gezamenlijke inspanningen bij de totstandkoming van deze instrumenten - het basisprincipe 'Niets over ons zonder ons' in de actieplannen van overheden en bedrijven in te bedden om te waarborgen dat het Verdrag effectief geïmplementeerd wordt.

De Alliantie is een verband waarin verschillende organisaties en netwerken met elkaar samenwerken. De Alliantie kent geen formele rechtsvorm; het is een informeel platform voor het creëren en samenbrengen van gezamenlijke boodschappen. Het perspectief van mensen met een beperking, aandoening of chronische ziekte staat centraal. Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een beperking vormt de basis voor alles wat de Alliantie beweegt. De Alliantie biedt daarmee een vorm om de in artikel 33 van het Verdrag genoemde betrokkenheid en participatie vanuit het maatschappelijk middenveld te bewerkstelligen waarbij aan alle vormen van beperkingen aandacht wordt besteed. De ambitie van de Alliantie is een impuls geven aan de inzet van ervaringsdeskundigheid bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid van overheden, instellingen en organisaties.

Het is ons doel om bestaande structuren en netwerken in te zetten en daarnaast nieuwe methodes en manieren te ontwikkelen om de participatie en betrokkenheid van mensen met een beperking bij beleid voor een inclusieve samenwerking in de zin van het VN Verdrag vorm te geven. Vanuit het leidende principe 'Design for all'. De kracht van design for all is dat je vanaf het eerste moment samen met een representatieve groep eindgebruikers inventariseert waar de behoeften (randvoorwaarden voor acceptatie en gebruik) liggen en de gebruikers ook in de ontwikkeling en evaluatie mee neemt. Daarmee voorkom je grote en vaak kostbare bijstellingen bij oplevering/inwerking/treding en later bij gebruik/toepassing. Design for all is een concrete vertaling van 'Niets over ons zonder ons'.

Voor het bereiken van dat doel hebben we een korte en lange termijn voor ogen. Afhankelijk van de bevindingen uit de tweede helft van 2017 kan mogelijk bijstelling van de activiteiten in 2018 en 2019 plaatsvinden. We zullen deze bijstellingen in het projectplan in nauwe afstemming met het ministerie van VWS uitvoeren.

Juiste loket

Het Juiste Loket is een samenwerkingsverband tussen Per Saldo en Ieder(in) en wordt mogelijk gemaakt door het ministerie van VWS. Er wordt vanuit het Juiste Loket ook nauw samengewerkt met VWS. Het Juiste Loket is voor:

- mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben of hun vertegenwoordiger,
- professionals zoals gemeenten, CIZ, zorgkantoren, zorgverzekeraars, cliëntondersteuners, zorgverleners, zorginstellingen.

Deze mensen kunnen ook in 2018 terecht bij het Juiste Loket. Zij kunnen bij het Juiste Loket terecht voor informatie, advies en ondersteuning bij langdurige zorg vanuit de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Wet langdurige zorg en/of de Zorgverzekeringswet.

8. Werkplannen programmateams

Programma Zorg en ondersteuning

Ambitie Zorg & Ondersteuning

Toegang tot goede en passende zorg en ondersteuning is een voorwaarde voor mensen met een beperking om te kunnen participeren in de samenleving. Veel mensen met een beperking of chronische ziekte kunnen zonder zorg en ondersteuning moeilijk of niet meedoen in de samenleving. Om dit wel mogelijk te maken is het noodzakelijk dat zij aanspraak moeten kunnen maken op alle vormen van zorg en ondersteuning die zij nodig hebben, op maat en in de eigen omgeving: thuis, op het werk en op school. Ook als die zorg intensief en langdurig is.

Het VN-verdrag stelt dat mensen met een beperking of chronische ziekte recht hebben op het genot van het hoogst haalbare niveau van gezondheid en participatie. De overheid moet ervoor zorgen dat zij toegang hebben tot een reeks van ondersteunende diensten die nodig zijn om het wonen, leren, werken en de deelname aan de samenleving te ondersteunen en isolatie of uitsluiting te voorkomen.

1. Betere toegang

De toegang tot zorg en ondersteuning moet inzichtelijker en eenduidiger worden. Belemmeringen die zorgen dat mensen niet de zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben, moeten worden opgeheven.

Wie zorg en ondersteuning nodig heeft moet erop kunnen rekenen dat hij/zij daar zonder belemmeringen een beroep op kan doen. De toegang tot zorg en ondersteuning moet inzichtelijker en eenduidiger worden. Ook moet zorg altijd op tijd beschikbaar zijn, en moet zorg betaalbaar zijn. Ieder(in) zet zich ervoor in dat er niemand tussen wal en schip valt.

2. Hogere kwaliteit

De kwaliteit van de zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking of chronische ziekte moet beter worden.

Zorg en ondersteuning moeten goed geregeld zijn. Wat goede zorg is, is voor iedereen anders. Dat wil niet alleen zeggen dat zorg voor iedereen veilig en betrouwbaar moet zijn. Maar ook dat de zorg en ondersteuning past bij de gebruiker en diens netwerk. Maatwerk voorkomt dat zorg mensen in de weg staat, biedt de kans op het hoogst haalbare niveau van gezondheid, en geeft mensen daarmee maximale grip op de invulling van het eigen leven. De mate waarin zorggebruiker en hun naasten tevreden zijn over de zorg is daarom de belangrijkste graadmeter van kwaliteit.

3. Meer zeggenschap

Mensen met een beperking of chronische ziekte moeten in zorg en ondersteuning een sterkere positie hebben. Ze moeten meer zeggenschap krijgen over hun eigen zorg en ondersteuning en ze moeten samen een sterkere positie krijgen in zorg(instellingen).

Ieder(in) vindt het belangrijk dat mensen met een beperking of chronische ziekte samen met hun naasten zelf invloed kunnen uitoefenen op hun zorg en ondersteuning. Juist omdat zorg en ondersteuning zulke belangrijke onderdelen zijn van hun dagelijks leven, moeten ze goed aansluiten op de persoonlijke wensen en behoeften.

Ieder(in) zet zich daarom in voor het verstevigen van zowel de positie van individuele zorggebruikers als die van collectieve belangenbehartigers.

Programmadoel: Beter toegang

Speerpunt 1: Eén toegang voor je aanvraag

Kernboodschap	<p>Mensen met een complexere hulp- of ondersteuningsvraag lopen in het huidige ingewikkelde stelsel vast bij het aanvragen van zorg. Ze krijgen te maken met soms wel vier/vijf verschillende loketten, instanties en uitvoerders, zoals CIZ, zorgkantoor, zorgverzekeraar, gemeente. Daar moeten ze steeds een onderdeel van hun zorg geregeld zien te krijgen of ze worden met hun aanvraag van loket naar loket gestuurd. Zo raken ze verzeild in een ondoorgrondelijke zorgbureaucratie waardoor zij niet tijdig of zeer moeizaam de passende zorg krijgen. Dit gaat ten koste van hun hun toch al minder beschikbare energie en dus van hun gezondheid.</p> <p>Om te voorkomen dat mensen heen en weer worden gestuurd tussen de loketten en uitvoerders of knel raken in discussies onder welke wet en via welk loket welke zorg geregeld wordt, moet de aanvraag bij één loket (toegang) kunnen worden ingediend. Het eerste loket waar mensen zich melden, is verantwoordelijk voor het in behandeling nemen van de vraag. Uitvoerders en aanbieders nemen die verantwoordelijkheid en regelen aan de achterkant de passende zorg voor de aanvrager.</p>
Voor wie	Mensen die zorg en ondersteuning aanvragen (breed).
Focus	<p>Het eerste loket waar mensen zich melden neemt de zorgaanvraag in behandeling. Aan de achterkant van dat loket wordt de inzet van die zorg geregeld tussen alle betrokken partijen, zodat mensen die zorg of ondersteuning vragen daar geen last van hebben.</p> <p>Als eerste stap ligt het voor hand om op de overwegend publieke domeinen van Jeugdzorg, Wmo en Wlz (gemeenten/rijk) één loket in te richten voor de zorgaanvraag. Dit loket is deskundig, werkt levensbreed en strekt zich uit over alle wetsdomeinen.</p> <p>Gesprekspartners in landelijke lobby zijn onder meer VNG, VWS en Zorgkantoren en politiek (Kamerleden).</p>
Resultaten 2018	<p>Agendering: het thema 'één toegang tot zorg' komt op de politieke agenda. Lobby en politieke agendering, met name in de Tweede Kamer, bijvoorbeeld met een motie die aanzet tot onderzoek en pilots.</p> <p>Laten zien waar mensen tegenaan lopen door het lopende onderzoek van Ieder(in) via Zorg Verandert (interviews met ruim 40 mensen).</p> <p>Laten zien van voorbeelden uit het buitenland hoe dit goed kan werken. Denemarken heeft haar 'één-loketten-beleid' ingericht op gemeentelijk niveau.</p>
Resultaat 2019	<p>Proefdraaien met één toegang in één of enkele regio's – naar voorbeeld van enkele gemeenten die er flinke stappen mee hebben gezet, zoals de gemeente Woerden.</p> <p>Lokale belangenbehartigers pleiten in hun gemeente voor één toegang.</p>
Evaluatie	We monitoren de stappen die de partijen zetten op weg naar één toegang.

Samenwerking en afstemming	<ol style="list-style-type: none"> 1. De meedenkgroep wordt regelmatig om advies gevraagd. We stemmen af met alle lidorganisaties waarvan de achterban met Wmo, Jeugdwet en Wlz te maken heeft. 2. We trekken samen op met gemeenten die hiermee aan de slag zijn of aan de slag willen. Daarnaast zoeken we samenwerking (lobby) met VNG, VWS en Zorgkantoren. We zoeken ingangen voor onze boodschap bij partijen in Tweede Kamer.
-----------------------------------	--

Programmadoelen: Meer zeggenschap

Speerpunt 2: Onafhankelijke cliëntondersteuning

Kernboodschap	<p>Onafhankelijke cliëntondersteuning is cruciaal bij het maken van goede zorg- en ondersteuningskeuzes door mensen met een beperking of chronische ziekte. Het is een belangrijke voorwaarde voor eigen regie, maatwerk en vraaggestuurde zorg.</p> <p>Er is nog veel verbetering nodig in de uitvoeringspraktijk van de onafhankelijke en deskundige cliëntondersteuning (oco). Zorgvragers weten vaak niet dat zij onafhankelijke cliëntondersteuning kunnen krijgen, de onafhankelijke cliëntondersteuning is niet beschikbaar, te weinig onafhankelijk en/of nog onvoldoende deskundig. Daarnaast is de continuïteit en de beschikbaarheid van de onafhankelijke cliëntondersteuning niet goed geregeld.</p> <p>Gemeenten, aanbieders en zorgkantoren zien de waarde en het belang van onafhankelijke cliëntondersteuning nog onvoldoende en/of zijn onvoldoende bekend met de onafhankelijke cliëntondersteuning en de wet- en regelgeving. Ook zien zij het als bedreiging voor de eigen expertise en vrezen zij kosten.</p> <p>De uitvoeringspraktijk moet beter. Gemeenten, aanbieders en zorgkantoren moeten goed werk maken van een, vanuit cliëntenperspectief, goed gepositioneerde onafhankelijke, integrale/domeinoverstijgende en deskundige cliëntondersteuning.</p>
Voor wie	Mensen die van Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Wlz en/of Zvw gebruik willen maken.
Focus	<p>Toerusten lokale belangenbehartigers bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergroten bekendheid onafhankelijke cliëntondersteuning bij potentiële zorgvragers (vindbaarheid en toegankelijkheid); - Bevorderen onafhankelijkheid van de cliëntondersteuning (uitvoering wet, niet in dienst bij gemeente of aanbieder); - Borgen van de deskundigheid van en vervullen van de juiste rol door de cliëntondersteuner (niet verwijzer/bemiddelaar); - Organiseren van keuzevrijheid. <p>Landelijke lobby richting overheid (vaste kamercommissie VWS en Kamerleden; VWS), koepels (VNG, ZN) en brancheorganisaties (VGN, MEE, Zorgbelang, BCMB) met als doel:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Realiseren onafhankelijke cliëntondersteuning over de wetten heen (integraal/domeinoverstijgend). - Uit elkaar halen van onafhankelijke cliëntondersteuning en toelatings- en indicatiebeslissingen (bijv. in Wlz eerst oco, dan pas indicatie).
Resultaten 2018	<p>Verbeterde uitvoering bij gemeenten: Mensen krijgen bij hun zorg- en ondersteuningsvraag direct informatie over onafhankelijke cliëntondersteuning en kunnen die ook vinden en aanvragen via de website van de gemeenten. Onafhankelijke en deskundige cliëntondersteuning is beschikbaar binnen max. 14 dagen.</p> <p>In landelijke politiek gaat men aan de slag met realiseren van integrale/domeinoverstijgende onafhankelijke cliëntondersteuning en met uit elkaar halen van onafhankelijke cliëntondersteuning en de toelatings- en indicatiebeslissingen.</p>
Resultaten 2019	<p>Verbeterde uitvoering bij gemeenten.</p> <p>Aangepaste wet- en regelgeving met bijbehorende financiering waardoor mensen gebruik kunnen maken van integrale/domeinoverstijgende onafhankelijke cliëntondersteuning.</p>
Evaluatie	Voortgang monitoren in meedenkgroep, met lokale belangenbehartigers, Meldpunt Juiste Loket en het NZN (bijv. meldactie) en bij relevante lidorganisaties.
Samenwerking en afstemming	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voortgang monitoren via meedenkgroep en lokale belangenbehartigers 2. In de lokale lobby zijn de lokale belangenorganisaties onze partners. In de landelijke lobby zijn onze partners de andere cliëntenorganisaties en koepelorganisaties. We werken samen met overheid (VWS), koepels als VNG en ZN en brancheorganisaties als VGN, MEE, Zorgbelang en BCMB.

Programmadoel: Betere toegang

**Speerpunt 3:
Sterkere rechtspositie bij het verkrijgen van hulp of ondersteuning**

Kernboodschap	<p>Mensen ervaren dat ze niet de hulp en ondersteuning krijgen waar ze recht op hebben. Dat komt onder meer omdat de rechtspositie van cliënten onvoldoende geregeld is ten opzichte van gemeenten en (private) zorgaanbieders.</p> <p><i>Gemeenten</i></p> <p>Nadat de cliënt zich heeft gemeld bij de gemeente voor hulp en ondersteuning volgt een onderzoek. Uit het onderzoek volgt een verslag waarin staat waarop de cliënt wel of geen aanspraak kan maken. Is de cliënt het daar niet mee eens en wil hij het oordeel van de gemeente laten toetsen in bezwaar en beroep, dan moet de cliënt eerst een aanvraag indienen. De aanvraag is nodig, om de gemeente een besluit te laten nemen dat vatbaar is voor bezwaar en beroep. Tijdens de onderzoeksfase verzuimen gemeenten om cliënten hierover te informeren. Gevolg is dat</p>
----------------------	---

	<p>cliënten geen aanvraag doen, er geen besluit volgt en cliënten daardoor te weinig gebruik maken van de mogelijkheid om het oordeel van de gemeente te laten toetsen in bezwaar en beroep.</p> <p><i>Zorgaanbieders</i></p> <p>De concrete invulling van de door de gemeente toegewezen hulp of ondersteuning gebeurt steeds vaker door (private) zorgaanbieders. Zij redeneren helaas niet altijd vanuit cliëntenperspectief en de directe hulpvraag van de persoon.</p> <p>Besluiten van gemeenten worden steeds vaker in algemene bewoordingen gesteld, bijvoorbeeld 'u heeft recht op een schoon en leefbaar huis'. De concrete uitvoering van dat besluit wordt overgelaten aan de zorgaanbieder. Die zegt bijvoorbeeld 'wij maken uw huis schoon in 2 uur per week'. Iemand kan het eens zijn met het besluit van de gemeente, maar niet met de uitvoering van de (private) zorgaanbieder. De cliënt geniet ten aanzien van de gemeente de rechtsbescherming op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht met de mogelijkheid van bezwaar en beroep. Deze rechtsbescherming ontbreekt ten aanzien van de (private) zorgaanbieder. De cliënt is dan aangewezen op een klachtenprocedure bij de zorgaanbieder en/of een (kostbare) procedure bij de civiele rechter. Dit vinden we niet wenselijk.</p> <p>De rechtspositie bij het verkrijgen van hulp en ondersteuning moet verbeterd worden. Als mensen zich voor hulp of ondersteuning melden bij de gemeente, dan moet daarop altijd een zorgvuldig en concreet besluit van de gemeente volgen, waartegen bezwaar en beroep openstaat.</p> <p>Daarnaast moet er niet alleen één toegang voor het aanvragen van zorg of ondersteuning zijn (speerpunt 1), ook moeten bezwaren en geschillen over besluiten van gemeente en aanbod, handelen en uitvoering door de aanbieder via één procedure afgehandeld kunnen worden.</p>
Voor wie	Mensen die van Wmo of Jeugdwet gebruik willen maken.
Focus	<p>De knip tussen de melding en de aanvraag moet verdwijnen. Een melding is tevens een aanvraag die na een zorgvuldig onderzoek door de gemeente altijd moet leiden tot een concreet en zorgvuldig besluit, waartegen bezwaar en beroep mogelijk is.</p> <p>Aanpassen van wet- en regelgeving, waardoor mensen die zich voor hulp of ondersteuning melden bij hun gemeente altijd een zorgvuldig en voldoende concreet besluit ontvangen, waartegen bezwaar en beroep mogelijk is.</p> <p>Verkenning van integrale geschilbeslechting in het Sociaal Domein, waardoor niet alleen besluiten van de gemeente, maar ook het aanbod en handelen van de zorgaanbieder in het kader van Wmo en Jeugdwet onder het terrein van het bestuursrecht komen te vallen.</p> <p>Gesprekspartners in landelijke lobby zijn onder meer brancheorganisaties zoals VGN, ZN, VNG, ouderplatforms en (landelijke) overheid (VWS en</p>

	BZ), de landelijke politiek (vaste cie. VWS), de Nationale Ombudsman en de advocatuur.
Resultaten 2018	AMvB of wetwijziging in Wmo en Jeugdwet; verkenning van integrale geschilbeslechting in het Sociaal Domein.
Resultaat 2019	Uitvoering door gemeenten is aangepast aan nieuwe wet- en regelgeving.
Evaluatie	Voortgang bespreken in meedenkgroep; met organisaties als MEE Zorgbelang, NZA, ZIN; met lokale belangenbehartigers; en op basis input van Juiste Loket en eventuele meldactie NZN.
Samenwerking en afstemming	<ol style="list-style-type: none"> 1. Afstemmen en voortgang monitoren via meedenkgroep en lokale belangenbehartigers 2. In de landelijke lobby zijn de andere cliëntorganisaties, ouderplatforms en koepels, zoals Patiëntenfederatie en MIND, onze partners.

Programmadoel: Betere toegang

Speerpunt 4: Betaalbare zorg

Kernboodschap	<p>Door eigen bijdragen voor zorg- en ondersteuningskosten komen mensen in de financiële problemen. Mensen met een beperking of chronische ziekte worden geconfronteerd met een stapeling van zorgkosten. De hoge eigen bijdragen en de stapeling daarvan leiden tot het mijden van noodzakelijke zorg en minder of helemaal niet kunnen meedoen in de samenleving.</p> <p>Zorg moet betaalbaar zijn voor mensen die die zorg nodig hebben. Eigen bijdragen mogen daarbij geen beperkende factor zijn.</p>
Voor wie	Mensen die eigen bijdragen moeten (gaan) betalen voor de zorg en ondersteuning.
Focus	<p>Volgens het VN-verdrag voor rechten van mensen met een beperking heeft iedereen met een chronische ziekte of een beperking het recht op een behoorlijke levensstandaard voor hen en hun gezin. Ook hebben ze recht op passende en betaalbare diensten, instrumenten en andere vormen van ondersteuning voor aan de handicap gerelateerde behoeften, en hebben ze, wanneer ze in armoede leven, recht op financiële hulp.</p> <p>Om te voorkomen dat mensen in financiële problemen komen of zorg gaan mijden is vooraf meer inzicht in de totale kosten nodig en moet er maximum komen voor de eigen bijdragen, gebaseerd op het besteedbaar inkomen.</p> <p>De werkelijke kosten die zorggebruikers kwijt zijn aan zorg moeten beter inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij moeten naast alle kosten voor zorg en ondersteuning ook (aanvullende) verzekeringen, medicijngebruik, hulpmiddelen, diensten en woningaanpassingen worden meegenomen. Het is voor zorggebruikers belangrijk om hier tevoren goed zicht op te hebben.</p> <p>Gemeenten zullen bij het afgeven van indicaties meer aandacht moeten hebben voor de financiële situatie van de zorggebruiker en alerter moeten zijn op mogelijke noodzaak van aanvullende financiële tegemoetkoming.</p>

	Gesprekspartners in landelijke lobby zijn onder meer Kamerleden (vaste cie. VWS) en VNG.
Resultaten 2018	Beter inzicht in de werkelijke totale zorgkosten (geen eigen onderzoek, cijfers komen via CBS en het aanvragen van gericht onderzoek via het Nibud). Agendering en lobby in Tweede Kamer/kabinet om te komen tot landelijk maximum eigen bijdragen gebaseerd op besteedbaar inkomen (Kamer motie).
Resultaat 2019	Landelijke invoering van maximum dat mensen kwijt zijn aan eigen bijdragen – gebaseerd op besteedbaar inkomen.
Evaluatie	Voortgang en resultaten evalueren met meedenkgroep en via Nibud.
Samenwerking en afstemming	<ol style="list-style-type: none"> 1. Afstemmen en voortgang monitoren via meedenkgroep en lokale belangenbehartigers. 2. Afstemmen en samenwerken met lokale belangenbehartigers/achterban, armoedecoalitie, ouderenbonden en koepels Patiëntenfederatie en MIND, maar ook CBS en NIBUD.

Programmadoel: Hogere kwaliteit

Speerpunt 5: Eén niveau van basiszorg in gemeenten

Kernboodschap	<p>Ieder(in) zet zich in voor het recht op goede zorg en ondersteuning op maat, zoals bedoeld in het VN-verdrag.</p> <p>Met de opdracht om 'maatwerk' te leveren hebben gemeenten een grote mate van beleidsvrijheid bij de uitvoering van zorgwetten. Ook wordt bij de individuele toekenning van zorg en ondersteuning steeds vaker gekeken naar eigen kracht en zelfredzaamheid van de aanvrager van zorg of ondersteuning en naar het netwerk (mantelzorg en breder) en de persoonlijke situatie en individuele wensen en behoeften. Op deze manier ontstaan grote verschillen in toekenning en invulling van zorg en ondersteuning.</p> <p>Mensen ervaren deze verschillen als oneerlijk. Het roept vragen op over de rechtspositie van zorggebruikers. Waar heb je minimaal recht op? Wat is de wettelijke basis waarop iedereen kan rekenen? Wij zetten ons ervoor in om daar duidelijkheid over te krijgen en te garanderen dat zorggebruikers in elke gemeente aanspraak kunnen maken op eenzelfde basisniveau aan zorg.</p> <p>Een wettelijke basis is op verschillende niveaus voor te stellen. Voor het vaststellen van een acceptabel basisniveau van zorg kan worden gelet op onder andere beschikbaarheid, tijdigheid, kwantiteit en kwaliteit van de benodigde en de geleverde zorg. Bejegening, mate van eigen regie en passendheid bij persoonlijke omstandigheden en kosten spelen hierbij echter ook een grote rol.</p> <p>Dit vastgestelde basisniveau van zorg moet ertoe leiden dat mensen met betrekking tot het aspect zorg een acceptabele kwaliteit van leven ervaren.</p>
----------------------	---

	<p>Het is belangrijk dat gemeenten (beleidsmakers en uitvoerders) en belangenbehartigers goed geïnformeerd zijn, zodat zij kunnen voorkomen dat mensen 'door het ijs zakken' en dat iedereen zich verzekerd kan voelen van een zekere basis van zorg. Het is evenzeer belangrijk dat (toekomstige) gebruikers van zorg en ondersteuning zich verzekerd weten van voldoende zorg en ondersteuning.</p> <p>Het is vooralsnog onduidelijk in hoeverre het ontwikkelen van 'maatwerk' in de Wlz geholpen is bij het vastleggen van één niveau van basiszorg en -ondersteuning. Omdat in de Wlz nauwkeurig staat omschreven waar mensen aanspraak op hebben en hierover nu geen ongelijkheid bestaat ten gevolge van maatwerk heeft dit speerpunt binnen de Wlz vooralsnog minder prioriteit.</p>
Voor wie	Mensen met een beperking die in hun gemeente gebruik willen maken van zorg en ondersteuning.
Focus	<p>In kaart brengen wat de ervaren problemen zijn op basis van individuele meldingen, incidenten en gesprekken met de achterban.</p> <p>In kaart brengen - op basis van een analyse van wetten, verordeningen, beleid, uitvoeringspraktijk en rechtelijke uitspraken - wat er is vastgelegd over ondergrenzen en over algemeen aanvaarde niveaus in kwaliteit van zorg en ondersteuning. Op die manier is duidelijk wat er minimaal geregeld moet zijn.</p> <p>Gesprekspartners in landelijke lobby zijn onder meer Kamerleden (vaste cie. VWS) en VWS, VNG, VGN, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en eventueel Centrum Ethiek en Gezondheid (CEG) en Raad Volksgezondheid en Samenleving (RVS).</p>
Resultaten 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Notitie met analyse n.a.v. NZN-meldingen en raadpleging/meldactie achterban over knelpunten m.b.t. ondergrens kwaliteit gemeentelijke zorg en ondersteuning (in kaart brengen en zichtbaar maken problematiek) - Analyse en discussienotitie over gewenste aanpak basisniveau(s) gemeentelijke zorg en ondersteuning - Strategische beleidsaanpak Ieder(in) n.a.v. gesprekken met achterban over discussienotitie
Resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> - Streven is dat gemeenten in 2019 minimaal de noodzakelijke basiszorg bieden - Er is een - gemakkelijk toegankelijk en tijdig - vangnet voor situaties waarin dit niet het geval is.
Evaluatie	<ul style="list-style-type: none"> - Voortgang bespreken in meedenkgroep - Monitoren meldingen via NZN en Juiste Loket - Herhaalde meldactie achterban
Samenwerking en afstemming	<ol style="list-style-type: none"> 1. Afstemmen en voortgang monitoren via meedenkgroep. Bij het ontwikkelen van onze strategische aanpak, werken we samen met de relevante lokale, regionale en landelijke lidorganisaties. 2. Afstemmen en samenwerken met koepels. In gesprek met VWS, CEG, RVS.

Programmadoel: Hogere kwaliteit

Speerpunt 6: Maatwerk

Kernboodschap	<p>Maatwerk, zowel in de Wlz als in de Wmo en de Jeugdwet, gaat uit van de vraag van mensen. In de praktijk ontvangen mensen echter nog onvoldoende zorg en ondersteuning die passend is en afgestemd op hun leven en worden ze niet of onvoldoende betrokken in het gesprek over welk maatwerk past bij hun persoonlijke situatie.</p> <p>In de praktijk zien we een aantal belemmerende factoren:</p> <ul style="list-style-type: none">- Mensen hebben geen zeggenschap over hun zorgbudget.- Mensen krijgen onvoldoende hulp bij vraagverduidelijking (cliëntondersteuning) en het maken van een eigen plan (zorgplan, zorgleefplan).- De benodigde flexibiliteit in zorg- en ondersteuningsvormen ontbreekt; een geformuleerde zorgvraag wordt alsnog vertaald naar het bestaande en vaste aanbod en voorzieningen.- Er is te weinig budget; bezuinigingen (bijv. op gemeentelijk niveau) leiden tot een schraal aanbod). <p>Om tot maatwerk te komen, zullen gemeenten en zorgaanbieders moeten gaan werken vanuit de vraag van mensen en niet vanuit hun eigen aanbod of begrootte budgetten. Hierin zal ook ruimte moeten zijn voor de afweging welke zorg voor mensen leidt tot kwaliteit van leven. Perfecte zorg kan op gespannen voet staan met de ervaren kwaliteit van leven. Hier moet oog voor zijn zodat er een afweging in gemaakt kan worden waarin de vastgestelde normen voor basiszorg worden gerespecteerd en de wens van de zorggebruiker de doorslag moet geven.</p>
Voor wie	Mensen met een beperking of chronische ziekte die (langdurige) zorg en ondersteuning behoeven.
Focus	<p>Inzetten op persoonsvolgende bekostiging (pvb) als sturingsinstrument in de Wlz en het sociaal domein.</p> <p>Gesprekspartners in landelijke lobby zijn onder meer VWS, ZN (verzekeraars en zorgkantoren), VNG, VGN, MEE, Zorgbelang, BCM (brancheorganisatie). Als het gaat om de afweging van kwaliteit van leven kunnen ook het CEG en de RVS gesprekspartners zijn.</p>
Resultaten 2018	<ul style="list-style-type: none">- Voortzetting pvb-experiment Rotterdam- Uitbreiding experiment naar andere Zorgkantorregio's- Draagvlak gecreëerd voor inzet pvb bij zorgverzekeraars- Experimenteren met moreel beraad om de afweging kwaliteit van leven meer en beter te borgen in het proces
Resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none">- Pvb is geïntegreerd in Wlz- Pilot in het sociaal domein en zorgverzekeraars (voor mensen die gebruik maken van Wmo, Jeugdwet en/of Zvw)- Er wordt gebruik gemaakt van moreel beraad in het bepalen van de gewenste bijdrage van de zorg aan de kwaliteit van leven van de betrokken mensen

Evaluatie	Voortgang bespreken in meedenkgroep en met lokale belangenbehartigers. Gericht signalen verzamelen vanuit NZN en bredere achterban (bijv. via Krachtig Platform).
Samenwerking en afstemming	<ol style="list-style-type: none"> 1. Afstemmen en voortgang monitoren via meedenkgroep en bredere achterban: relevante lidorganisaties die zich richten op mensen die gebruik maken van langdurige zorg (o.a. KansPlus, Naar-Keuze, Bosk, LSR). 2. Gesprekspartners in project zijn MEE en Zorgbelang, VNG, ZN en VWS (onder meer als opdrachtgever van het pvb-experiment Rotterdam). Er wordt eventueel samengewerkt met CEG en RVS. Lokale belangenbehartigers worden toegerust voor hun rol in (nieuwe) experimenten.

Programmadoel: Meer zeggenschap

Speerpunt 7: Formele rechtspositie

Kernboodschap	<p>Niets over ons, zonder ons. Mensen voeren zoveel mogelijk eigen regie over de inrichting van hun leven. De zwakke rechtspositie van mensen die gebruik maken van zorg of ondersteuning, maakt echter dat zij individueel en collectief niet kunnen meepraten.</p> <p>Het is daarom nodig dat de formele rechtspositie - het individuele klachtrecht en de formele collectieve zeggenschap - goed geregeld is.</p>
Voor wie	Mensen die gebruik maken van zorg en ondersteuning en hun (lokale) belangenbehartigers.
Focus	<p>De focus van deze activiteit ligt op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verdere uitrol van Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg. - Klachtafhandeling op gemeentelijk niveau. - Versterking van de collectieve belangenbehartiging in het sociale domein op lokaal niveau (i.s.m. pt LeWo). - Ondersteunen en versterken cliëntenraden in instellingen. <p>Gesprekspartners in lokale en landelijke lobby zijn onder meer lokale en landelijke overheid en zorgaanbieders.</p>
Resultaten 2018	<p>De resultaten in 2018 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren uitvoering Wkkgz: monitoren klachtregelingen en geschillencommissies en informeren achterban over Wkkgz via lidorganisaties. - Zicht op klachtregelingen op lokaal niveau en op ervaringen met het eventueel in positie brengen van ombudsfunctie(s). - Collectieve zeggenschap voor jeugd en hun familie op gemeentelijk niveau agenderen op lokale én landelijke politieke agenda. - Toerusten lokale belangenbehartigers voor het geval de formele adviesraden worden opgeheven (i.s.m. pt LeWo). - Cliëntenraden functioneren beter en zelfstandiger; minder vanuit de instituties waarover ze toezicht houden.

Resultaat 2019	<p>De resultaten in 2019 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wkkgz wordt goed uitgevoerd. - Helderheid en samenhang tussen gemeentelijke klachtregelingen. - Collectieve zeggenschap voor jeugd en hun familie op gemeentelijk niveau wordt wettelijk geregeld. - Toerusten lokale belangenbehartigers m.b.t. gemeentelijk beleid rond klachten en geschillen (ombudsfunctie).
Evaluatie	<ul style="list-style-type: none"> - Terugkoppeling via Klachtencommissie Gehandicaptenzorg. - Onderzoek naar functioneren en naar klachten die binnenkomen bij gemeentelijke klachtencommissies (o.a. via jaarlijkse gemeentelijk cliëntwaarderingsonderzoek). - Monitoren meldingen via NZN en Juiste Loket. - Voortgang bespreken in meedenkgroep
Samenwerking en afstemming	<ul style="list-style-type: none"> - Afstemmen en samenwerken rond klachten en geschillen en rond ondersteuning cliëntenraden: LSR en andere relevante lidorganisaties. - Afstemmen en samenwerken rond lokaal klachtbeleid: Koepel Adviesraden Sociaal Domein, Zorgbelang, MIND, Patiëntenfederatie en lokale en regionale lidorganisaties. - Afstemmen en samenwerken bij landelijke lobby rond collectieve zeggenschap jeugd: MIND en relevante lidorganisaties. - Afstemmen en samenwerken rond toerusten lokale belangenbehartigers: PGWS-partners en met lokale en regionale lidorganisaties.

Programmamateam Leren en Werken

Ambitie Leren en Werken

De ambitie van het programmamateam Leren en Werken is dat mensen met een beperking dezelfde kansen krijgen als mensen zonder een beperking om hun talenten te ontplooiën in het onderwijs en op de arbeidsmarkt.

VN-verdrag

In het VN-verdrag staat dat ieder kind met een beperking het recht heeft om te leren en dat het welkom is op school. Daarnaast hebben mensen met een beperking recht op het werk dat bij hen past. De overheid dient hen te ondersteunen bij het vinden en behouden van een baan. De overheid moet zorgen dat het Nederlandse onderwijs en de arbeidsmarkt stap voor stap inclusiever worden.

Leren

Inclusief onderwijs vereist grote veranderingen in het huidige onderwijssysteem:

- De leerling, in plaats van het bevoegd gezag, komt centraal te staan in de onderwijswetgeving.
- Invoering van persoonsvolgende financiering voor *alle* leerlingen (middels een vouchersysteem).
- Omkering van de wettelijke bewijslast (kinderen worden toegelaten tot de school van hun (ouders') keuze, tenzij daar zwaarwegende redenen voor zijn) of uitbreiding van het toelatingsrecht (zoals nu geregeld in het MBO).
- Een herijking van de kerndoelen van het onderwijs: meer ruimte voor scholen om beter op de ontwikkeling en het niveau van de afzonderlijke leerlingen aan te sluiten.

Deze veranderingen kunnen niet in een keer worden doorgevoerd. Het doel van het programmamateam Leren en Werken op middellange termijn is dat er minder belemmeringen komen voor leerlingen met een beperking om onderwijs te volgen dat past bij hun mogelijkheden.

Voor de korte termijn (2018-2019) hanteert het programmamateam daarbij de volgende speerpunten:

1. Eenvoudig te regelen zorg en ondersteuning op school voor leerlingen met een beperking.
2. Naast leerplicht, ook leerrecht.
3. Goede informatie over ondersteuningsmogelijkheden voor MBO-studenten.

Aansluiting leren – werken

Jongeren met een beperking hebben als zij van school komen meer moeite met het vinden van een baan dan jongeren zonder beperking. Het doel van het programmamateam Leren en Werken op middellange termijn is dat er betere begeleiding van jongeren met een beperking in de overgang van school naar werk komt.

Voor de korte termijn (2018-2019) focust het programmamateam op het volgende speerpunt:

4. Begeleiding van school naar werk door de gemeente aan jongeren met een beperking.

Werken

In een inclusieve arbeidsmarkt hebben werkzoekenden met een beperking dezelfde kans op een baan als werkzoekenden zonder beperking. Positieve discriminatie van mensen met een beperking is dan niet meer nodig. Helaas zijn we nog niet zover; de arbeidsparticipatie van mensen met een beperking is sinds 2005 constant gebleven en het verschil met de algemene beroepsbevolking is

zeer groot.¹ Omdat de overheid en de marktsector in al deze jaren niet uit zichzelf meer mensen met een beperking hebben aangenomen, zijn de banenafpraak en het quotum een belangrijke stok achter de deur.

Het doel van het programmateam Leren en Werken op middellange termijn is dat er meer duurzame banen komen voor mensen met een beperking.

Op de korte termijn (2018-2019) richt het programmateam zich daarbij op de volgende speerpunten:

5. De overheid komt de afspraken uit de banenafpraak na.
6. Klantgerichte dienstverlening waardoor werkgevers en werkzoekenden elkaar eenvoudiger vinden.

Hieronder worden de speerpunten nader beschreven.

Programmadoel 1:

Minder belemmeringen voor leerlingen met een beperking om onderwijs te volgen dat past bij hun mogelijkheden

Speerpunt 1:

Eenvoudig te regelen zorg en ondersteuning op school voor leerlingen met een beperking

Kernboodschap	Het regelen van zorg en ondersteuning op school voor leerlingen met een beperking is veel te ingewikkeld. Ouders en leerlingen hebben met verschillende instanties te maken en zij verdwalen soms in een woud van wetten en regels. Voor leerlingen en hun ouders moet er daarom één aanspreekpunt komen voor het regelen van zorg op school. Dit kan een gemeente, school of samenwerkingsverband zijn, dat vervolgens met de andere instanties afspraken maakt over het regelen van de zorg en ondersteuning op school.
Voor wie	Leerlingen met een beperking en hun ouders in het basis- en voortgezet onderwijs, speciaal basis onderwijs, voorgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs.
Focus	De focus bij dit speerpunt ligt op beïnvloeding van de Tweede Kamercommissies VWS en OCW. Dit doen we door het schrijven van lobbybrieven en het voeren van lobbygesprekken, waar mogelijk in samenwerking met andere partijen.
Resultaten 2018	Kamerleden nemen een motie aan waarin aan de staatssecretaris gevraagd wordt om één aanspreekpunt voor leerlingen en ouders mogelijk te maken per samenwerkingsverband. Het ministerie van OCW en VWS maken samen een voorstel voor één aanspreekpunt. Ieder(in) wordt betrokken bij dit voorstel.
Resultaat 2019	Het voorstel voor één aanspreekpunt wordt in de Tweede Kamer besproken en aangenomen.

¹ Zie de Participatiemonitor 2011, 2013 en 2015 en de trendcijfers Werk en Inkomen van het NIVEL: www.nivel.nl/nl/panels/dossier/monitor-werk-en-inkomen.

Monitoring & evaluatie	Volgens het plan-do-check-act model het lobby proces volgen en bijsturen.
Samenwerking en afstemming	Ministerie van OCW, Ministerie van VWS, VNG, NJi, ZN en Zorgkantoren, sectorraden, gemeenten en samenwerkingsverbanden van scholen, vakbonden, Ouders & Onderwijs, specifieke lidorganisaties zoals de BOSK, KansPlus en Sien en de meedenkgroep onderwijs.

Speerpunt 2: Naast leerplicht, ook leerrecht

Kernboodschap	Het onderwijsaanbod voor leerlingen met een beperking is niet vraaggericht. Het samenwerkingsverband van scholen bepaalt waar een leerling naar school kan, en of een leerling met een beperking van het regulier naar het speciaal onderwijs wordt verwezen. Ouders hebben geen invloed op de schoolkeuze. Zolang hierbij de 'juiste' procedures worden gevolgd, hebben ouders geen poot om op te staan, terwijl ouders volgens de leerplicht wel verantwoordelijk zijn om het kind in te schrijven op een school. Daarom moet het leerrecht naast de leerplicht worden ingevoerd. Niet alleen de rechten en plichten van de <i>onderwijsaanbieder</i> zijn daarmee verankerd, maar ook die van de <i>onderwijsvrager</i> .
Voor wie	Leerlingen met een beperking en hun ouders in het basisonderwijs, voorgezet onderwijs, speciaal basis onderwijs voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs.
Focus	We richten ons op een wettelijke aanpassing waardoor de positie van de onderwijsvrager versterkt wordt. We richten ons op beïnvloeding van de Tweede Kamercommissie OCW. Dit doen we door het schrijven van lobbybrieven en het voeren van lobbygesprekken, waar mogelijk in samenwerking met andere partijen.
Resultaten 2018	De Tweede Kamer heeft besloten om een wetstraject in gang te zetten voor het versterken van de rechten van de onderwijsvrager in de wet. De achterban van Ieder(in) is geïnformeerd over het belang van het leerrecht voor versterking van hun positie.
Resultaat 2019	Er is een concept wetsvoorstel door het ministerie van OCW ontworpen. Ieder(in) is betrokken bij de consultatie.
Monitoring & evaluatie	Is er halverwege 2018 besloten tot in gang zetten van wetstraject? Is er eind 2019 een concept wetsvoorstel door OCW ontworpen?
Samenwerking en afstemming	Defence for Children, Inclusie Nederland, BOSK, Balans/NVA, Ouderplatforms zoals UwOuderplatform, St. Down Syndroom en de meedenkgroep onderwijs.

**Speerpunt 3:
Goede informatie over ondersteuningsmogelijkheden voor MBO-
studenten**

Kernboodschap	MBO-scholen geven studenten met een beperking voordat zij met hun opleiding starten vaak te moeilijke en ontoegankelijke informatie. Dit heeft tot gevolg dat te veel studenten hun studie voortijdig beëindigen. Ook zijn er veel studenten die wel hun diploma hebben gehaald, maar vervolgens vanwege hun beperking te weinig kans maken op een baan in de door hen gekozen richting. Om dit te voorkomen moeten MBO-scholen ervoor zorgen dat hun informatie over de ondersteuningsmogelijkheden voor alle (toekomstige) MBO-studenten toegankelijk én begrijpelijk is.
Voor wie	Jongeren met een beperking en/of chronische ziekte die een MBO opleiding (gaan) volgen en extra ondersteuning en/of maatwerk nodig hebben om hun opleiding succesvol af te ronden.
Focus	Onze beïnvloeding is gericht op de MBO-raad en (via deze raad) op MBO-scholen. Dit doen we door het voeren van gesprekken en het maken van afspraken met het MBO-platform Passend Onderwijs.
Resultaten 2018	De MBO-raad verbetert/verbreedt haar informatie over de mogelijkheden van passend onderwijs aan scholen; De MBO-raad stimuleert scholen om hun informatie over ondersteuning en beroepsmogelijkheden beter inzichtelijk en toegankelijk te maken.
Resultaat 2019	De informatievoorziening over de mogelijkheden voor extra ondersteuning voor studenten met een beperking in het MBO is toegankelijk en transparant.
Monitoring & evaluatie	Is de MBO-raad bereid om samen te werken om deze resultaten te halen?
Samenwerking en afstemming	MBO-raad, MBO-platform Passend Onderwijs, Job MBO, Hoezo Anders, jongerenpanel FNO, KBA Nijmegen en Rea College, MIND, leden van Ieder(in) met veel jongeren in hun achterban, Ouders & Onderwijs en de meedenkgroep onderwijs .

Programmadoel 2:

Betere begeleiding van jongeren met een beperking in de overgang van school naar werk

**Speerpunt 4:
Begeleiding van school naar werk door de gemeente aan jongeren met een beperking**

Kernboodschap	Als jongeren met een beperking van school komen, hebben zij meer moeite om een baan te vinden dan jongeren zonder beperking. Doordat deze jongeren vaak nog thuis wonen, kunnen ze niet of slechts gedeeltelijk, bij de gemeente aankloppen voor een uitkering. Hierdoor zijn ze niet in beeld bij gemeenten, en krijgen gemeenten ook geen financiële prikkel om hen te begeleiden van school naar passend werk. Door deze jongeren recht te geven op een volledige bijstandsuitkering zonder toetsing, krijgen gemeenten deze prikkel wel.
----------------------	--

Voor wie	Jongeren met een beperking en/of chronische ziekte met arbeidsvermogen die het onderwijs verlaten met of zonder diploma en die onder de Participatiewet vallen.
Focus	We richten ons op de beïnvloeding van de Tweede Kamercommissie SZW. Dit doen we door het schrijven van lobbybrieven en het voeren van lobbygesprekken, waar mogelijk in samenwerking met andere partijen.
Resultaten 2018	De Tweede Kamer neemt een motie aan waarin de staatssecretaris van SZW gevraagd wordt om een voorstel voor aanpassing van de Participatiewet te ontwikkelen.
Resultaat 2019	Het voorstel voor aanpassing van de Participatiewet wordt aangenomen door de Tweede Kamer.
Monitoring & evaluatie	Lukt het Ieder(in) om een brede samenwerking rondom deze lobby op te zetten? Is er draagvlak bij Kamerleden voor deze aanpassing van de Participatiewet?
Samenwerking en afstemming	Lokale belangenbehartigers, Job MBO, Hoezo Anders, VNG, jongerenpanel FNO, VNO-NCW enkele enthousiaste gemeenten en de meedenkgroep arbeid.

Programmadoel 3: Meer duurzame banen voor mensen met een beperking

Speerpunt 5: De overheid komt de afspraken uit de banenafpraak na

Kernboodschap	Mensen met een beperking hebben meer moeite met het vinden van een baan dan mensen zonder beperking. De overheid heeft de banenafpraak in het leven geroepen. Daarin staat dat zowel de overheid als het bedrijfsleven meer mensen met een beperking moeten aannemen. Het bedrijfsleven komt de banenafpraak na, maar bij de overheid is het aantal banen juist gedaald. De overheid moet deze trend keren en er voor zorgen dat de beloofde banen worden gerealiseerd.
Voor wie	Werkzoekenden met een beperking.
Focus	Dit speerpunt richt zich op beïnvloeding van de Tweede Kamer. Door het benadrukken van de voorbeeldrol van de overheid in de media en door het sturen van lobbybrieven en het voeren van lobbygesprekken.
Resultaten 2018	Een meerderheid van de Kamerleden houdt vast aan de banenafpraak en inwerkingtreding van de quotumheffing voor de overheid. De overheid maakt duidelijk waarom het beloofde aantal banen niet is gehaald en welke concrete acties zij onderneemt om te garanderen dat de banenafpraak wel wordt gehaald.
Resultaat 2019	Er is een aanjager vanuit mensen met een beperking aangesteld, die functioneert naast aanjager banenafpraak markt en aanjager banenafpraak overheid. De overheid komt de banenafpraak na.
Monitoring & evaluatie	Is er bij de nieuwe regering draagvlak voor voortzetting van de banenafpraak en het quotum?
Samenwerking en afstemming	SWOM, LWF, LCR, jongerenpanel FNO, CNV, Mobility, meedenkgroep arbeid.

**Speerpunt 6:
Klantgerichte dienstverlening waardoor werkgevers en werkzoekenden
elkaar eenvoudiger vinden**

Kernboodschap	Werkzoekenden met een beperking hebben te maken ingewikkelde procedures en veel administratieve lasten als zij op zoek zijn naar een baan. Werkgevers lopen tegen hetzelfde aan als zij mensen in dienst willen nemen. Hierdoor dalen de kansen van mensen met een beperking op een (nieuwe) baan. Daarom moeten het UWV en de gemeenten beter samenwerken en samen zorgen dat de bureaucratie en administratieve lasten verminderen.
Voor wie	Werkzoekenden met een beperking en werkgevers.
Focus	Dit speerpunt richt zich op de Tweede Kamer, in samenwerking met werkgeversorganisatie VNO-NCW.
Resultaten 2018	Ieder(in) en VNO-NCW werken samen om leden van de Tweede Kamer te overtuigen dat werkgevers en werkzoekenden met een beperking te maken hebben met te ingewikkelde procedures en te veel administratieve lasten. De Kamerleden doen voorstellen tot concrete verbeteringen om vereenvoudiging van procedures en vermindering van lasten te bewerkstelligen. Denk hierbij aan: <ul style="list-style-type: none"> - het aanbieden/aansluiten van de kandidatenverkenner op de volledige doelgroep in het register; - het tegengaan van perverse financiële prikkels, waardoor werken niet loont; - een bredere inzet van no-risk polis.
Resultaat 2019	Het UWV en de VNG voeren de noodzakelijke verbeteringen door.
Monitoring & evaluatie	Lukt het om op dit onderwerp samen te werken met VNO-NCW? Lukt het om over dit onderwerp in gesprek te komen met het ministerie van SZW? Is er draagvlak bij UWV en VNG om gezamenlijk noodzakelijke verbeteringen door te voeren? Hebben het UWV en de VNG vanuit het landelijke niveau voldoende invloed op het regionale niveau om het verbeterplan te laten slagen?
Samenwerking en afstemming	VNO-NCW, LCR, VNG, UWV, SWOM, meedenkgroep arbeid en gemeenten.

Programmamateam Wonen en Leven

Onafhankelijk leven

Mensen met een beperking hebben het recht om zo onafhankelijk mogelijk hun eigen leven vorm te geven. Dit recht staat beschreven in het VN-Verdrag. Het gaat over het gelijke recht van alle personen met een beperking om in de maatschappij te wonen en leven met dezelfde keuzemogelijkheden als anderen. Dit moet leiden tot eigen regie en de mogelijkheid om werkelijk mee te doen aan de maatschappij.

'Independent living', of in het Nederlands 'onafhankelijk wonen en leven voor iedereen', is het overkoepelende thema waar alle speerpunten van het programmamateam onder vallen. In vervolg op de dialoogbijeenkomsten en het paper dat hierover in 2017 is opgesteld, gaan wij in de komende jaren het onderwerp verder laden met ervaringsverhalen; hetgeen kan bijdragen aan de bewustwording van betrokken partijen.

Programmadoel: voorwaarden voor onafhankelijk leven realiseren

Het programmamateam richt zich op het verbeteren en realiseren van de voorwaarden voor onafhankelijk leven.

In 2018/19 heeft Ieder(in) met de mensen om wie het gaat en partners uit het netwerk een stevige bijdrage geleverd aan het verbeteren van de voorwaarden voor onafhankelijk leven. Daar waar het zelfstandig wonen en leven nog niet goed geregeld is, helpen we het beleid te verbeteren, zowel landelijk als lokaal. Verder geven we bredere bekendheid aan het begrip onafhankelijk leven met hulp van de mensen om wie het gaat.

De randvoorwaarden voor onafhankelijk leven

De overheid is vanuit het VN-verdrag verplicht passende maatregelen te nemen zodat personen met een handicap zo onafhankelijk mogelijk kunnen leven. Artikel 19 stelt dat de overheid moet waarborgen dat mensen met een beperking:

- vrijelijk kunnen kiezen waar, met wie en hoe zij willen wonen en leven;
- de beschikking hebben over participatie-ondersteunende diensten en voorzieningen;
- net als iedereen toegang hebben tot openbare voorzieningen, vervoer en maatschappelijke diensten. Bij toegankelijkheid gaat het over fysieke toegankelijkheid, financiële toegankelijkheid en toegankelijkheid van informatie.

Vanuit het programmamateam maken wij ons sterk voor een toegankelijke en inclusieve maatschappij die wordt vormgegeven volgens de principes van *Design for all*. Design for all betekent dat er bij het ontwerpen van diensten, producten en de leefomgeving wordt uitgegaan van de menselijke diversiteit. Bruikbaarheid voor alle mensen wordt dan de norm. Overigens is dit principe ook voor de maatschappij zelf profijtelijk. Het leidt tot een veel hogere kwaliteit en bruikbaarheid van gebouwen, openbare ruimte, producten en voorzieningen en vermindert op die manier ook de behoefte aan aparte oplossingen voor mensen met een beperking.

**Speerpunt 1:
Verbeteren van uitvoeringspraktijk op gebied van eigen regie, maatwerk en inclusie**

Kernboodschap	De ontoegankelijkheid van de samenleving belemmert mensen met een beperking om mee te doen. Veel gemeenten leveren nog onvoldoende adequate ondersteuning en maatwerk in het 'sociaal domein'. Ook ontbreekt een integrale aanpak. Het is nodig dat gemeenten inclusiematregelen nemen en maatwerk gaan bieden, zodat mensen met een beperking onafhankelijk kunnen wonen en leven.
Voor wie	We richten ons op de lokale overheid (VNG, gemeenten, wethouders, NDSO) en landelijke overheid (VWS en BZK) en politiek. We richten ons daarnaast op het regionale en gemeentelijke niveau door toerusten en ondersteuning van lokale belangenbehartigers.
Focus	Het verbeteren van wet- en regelgeving en uitvoering die lokale inclusie en een integrale uitvoeringspraktijk dichterbij brengen De focus van dit speerpunt ligt op: <ul style="list-style-type: none"> - Monitoren en het zichtbaar maken van lokale praktijk en ervaringen (lokale inclusie, sociaal domein en WMO). - Beleidsbeïnvloeding en lobby rondom beleidsvoornemens regeerakkoord en gemeenteraadsverkiezingen. - Toerusten lokale belangenbehartigers en bijdragen aan de vernieuwing van de collectieve belangenbehartiging op lokaal niveau (ism.pt Zorg en ondersteuning).
Resultaat 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgen dat bij de uitvoering van nieuw regeerakkoord de lokale uitvoeringspraktijk verder wordt verbeterd. - Bij gemeenteraadsverkiezingen: zorgen dat in collegeakkoord de belangen van mensen met een beperking goed worden behartigd. - Via onder meer de koploperaanpak hebben we kennis opgebouwd van goede voorbeelden en jurisprudentie en die verspreid onder belangenbehartigers en binnen ons netwerk. - Inbreng van o.a. praktijkervaringen bij schaduwrapportage VN-verdrag over de lokale uitvoeringspraktijk.
Resultaten 2019	Zelfde als in 2018 maar dan met nieuwe accenten op basis van ervaringen in 2018 <ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren kennisverspreiding landelijk naar lokaal en vice versa door het ontwikkelen van een nieuwe werkwijze en samenwerking als vervolg op activiteiten uit AVI, PG werkt samen en Zorg Verandert. - Inbreng en betrokkenheid schaduwrapportage VN-Verdrag.

Evaluatie	<p>De voortgang wordt besproken in de meedenkgroep toegankelijkheid, mobiliteit en wonen, welke minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt.</p> <p>Evaluatiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bespreken van monitor/Signaalrapportage, ervaringen van mensen en meldingen via NZN en Juiste Loket. - Inbreng en impact pa/pr op landelijk en lokaal niveau. - Kennisproducten en toerusten lokale partijen.
Samenwerking en afstemming	<p>Wij onderhouden contact ministeries, lokale overheden, landelijke politiek, relevante netwerkpartners, stakeholders en uitvoerders.</p> <p>Afstemming met de achterban, netwerk en ervaringsdeskundigen vindt plaats via de meedenkgroep Wonen, toegankelijkheid en mobiliteit. Daarnaast worden vernieuwende werkwijzen ingezet om achterban en netwerk te betrekken.</p> <p>In de landelijke lobby werken wij samen met leden, PFN, Mind en relevante netwerkpartners. Op lokaal niveau wordt het overleg met VNG, gemeenten, wethouders en wethouders sociaal domein versterkt. Bij het ontwikkelen van ondersteuning voor lokale belangenbehartigers stemmen wij af met activiteiten van PG werkt samen, Zorg Verandert en PGO support.</p> <p>Vanuit het implementatieplan VN-verdrag werken wij binnen Alliantie VN-verdrag samen met het College Rechten van de Mens.</p>

Speerpunt 2: Verbeteren van de toegankelijkheid

Kernboodschap	<p>Mensen met een beperking komen in alledaagse activiteiten veel 'barrières' tegen. Van winkelen, reizen met het OV, website- of evenementenbezoek tot het invullen van een stembiljet.</p> <p>Het is nodig dat toegankelijkheid de norm wordt. Door uit te gaan van design for all en bij ontwerp, uitvoering en oplevering van producten, voorzieningen, diensten, gebouwen en openbare ruimte mensen om wie het gaat te betrekken, wordt toegankelijkheid vanzelfsprekend.</p>
Voor wie	<p>We richten ons op de landelijke overheid voor wet- en regelgeving en hun voorbeeldrol, de Tweede Kamer wanneer het ambtelijk niet lukt om invloed te hebben en de gemeenten (o.m. via de VNG) voor de uitvoeringspraktijk. Daarin zoeken we per onderwerp samenwerking met de relevante stakeholders en ervaringsdeskundigen in onze achterban en netwerk.</p>
Focus	<p>We richten ons in de landelijke lobby op het meenemen van toegankelijkheid (in brede zin) in wet- en regelgeving en in de uitvoering. De focus in dit speerpunt ligt op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Design for all (gebruikersperspectief) vanaf de start toepassen in alle ontwerptrajecten - Bouwregelgeving m.b.t. gebouwen en de openbare ruimte - bestaande en nieuwe Bbl uitbreiden met toegankelijkheidscriteria Handboek toegankelijkheid, ITS etc. - Toegankelijkheid Overheidswebsites – MijnOverheid, DigID, Belastingdienst, Omgevingsloket en andere sites moeten voldoen aan WCAG en EU Web directive en er moet altijd een vangnet zijn voor mensen die niet digitaal vaardig zijn.

	<ul style="list-style-type: none"> - Idem voor gemeentelijke informatie, websites en loketfunctie. - Toegankelijk stemproces – alle stemlokalen toegankelijk, waar mogelijk digitaal stemmen mogelijk maken en de Kieswet aanpassen zodat iedereen die assistentie bij het stemmen nodig heeft dat kan krijgen.
Resultaat 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Design for all toegepast in alle opgestarte actieplannen VN-verdrag - Handboek Toegankelijkheid is digitaal beschikbaar - In testteams overheidswebsites representatieve vertegenwoordiging van mensen met een beperking - Aandacht voor toegankelijk stemmen rond verkiezingen maart 2018, lobby aanpassing Kieswet op stoom.
Resultaat 2019	<ul style="list-style-type: none"> - Aanpassing Kieswet in gang gezet. - Bewustwording vergroten en knelpuntenanalyse op toegankelijkheid gemeente-informatie en loketfunctie voor niet-digitaalvaardigen.
Evaluatie	Voortgang bespreken in meedenkgroep die minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt. De stand van zaken toetsen we aan het principe Design for all. De uitvoeringspraktijk toetsen we d.m.v. gebruikerstest: stemlokalen/websites/ openbare ruimte.
Samenwerking en afstemming	In het traject rond de implementatie van het VN-verdrag werken we samen met de Alliantie in Spoor 1 mee aan de actieplannen. Bij de ondersteuning van lokale belangenbehartigers zo veel mogelijk verbinding leggen met de uitvoering van spoor 1 implementatie VN-verdrag door inzetten kennis en ervaringsdeskundigheid. Leden betrekken we bij het ontwikkelen volgens het Design for all principe en toetsen van de resultaten. Ervaringen van mensen en verbeteropties brengen we in beeld.

Speerpunt 3: Verbeteren van de positie op de woningmarkt

Kernboodschap	Het geringe aanbod aan geschikte, toegankelijke en betaalbare woningen/woonvormen belemmert mensen met een beperking om goed te wonen. Daarmee is het recht om zelf te kiezen waar, hoe en met wie je woont, zoals beschreven in artikel 19 van het VN verdrag, in het geding. Het is daarom nodig dat er snel een uitbreiding komt van geschikt, toegankelijk woonaanbod en dat huurstijgingen gematigd worden.
Voor wie	We richten ons met deze activiteit op de landelijke overheid en Tweede Kamer. Daarnaast op stakeholders, zoals Aedes, architecten en partijen in de bouw. En we richten ons op het lokale niveau door ondersteuning van lokale belangenbehartigers.
Focus	<ul style="list-style-type: none"> - We richten ons in de landelijke lobby op een voor onze achterban goede uitvoering van de woon(zorg)paragraaf in het regeerakkoord. Beleid gericht op meer zelfstandig wonen moet ook werken aan randvoorwaarden, waaronder toegankelijk, geschikt en betaalbaar woonaanbod. - We richten ons daarnaast op de implementatie van het VN-verdrag. Met name het Actieplan voor de bouw biedt mogelijkheden voor het verbeteren van toegankelijkheid en stimuleren van geschikt woonaanbod. Het verspreiden van normen en richtlijnen rond toegankelijkheid en aandacht voor toegankelijk bouwen in opleidingen

	<p>bouwkunde zijn thema's binnen dit actieplan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ook het traject naar invoering van de Omgevingswet in 2019 benutten we om de uitvoering van de wet, inclusief de Nationale Omgevingsvisie, zoveel mogelijk VN-proof te maken. Dat raakt ook het lokale niveau. Op dat niveau richten we ons op het verbinden van de lokale omgevingsvisie, woonvisie en omgevingsplan met de lokale inclusie agenda.
Resultaat 2018	<p>We hebben invloed op de uitvoering van de woon(zorg)paragraaf uit het regeerakkoord en sturen zo nodig bij naar geschikt, toegankelijk woonaanbod.</p> <p>In het implementatietraject van de Omgevingswet krijgt toegankelijkheid meer nadrukkelijk (zichtbaar) een plaats.</p> <p>We hebben een visie op lokale vraagstukken rond wonen en leefomgeving in relatie tot de lokale inclusie agenda. En we hebben zicht op de ondersteuningsvraag van lokale belangenbehartigers.</p>
Resultaat 2019	<p>We zijn betrokken bij de uitvoering van de woon(zorg)paragraaf uit het regeerakkoord en sturen zo nodig bij richting geschikt toegankelijk woonaanbod.</p> <p>In het implementatietraject van de Omgevingswet krijgt toegankelijkheid meer nadrukkelijk (zichtbaar) een plaats.</p> <p>Lokale belangenbehartigers worden op een effectieve manier ondersteund bij het beïnvloeden van het lokale woon- en omgevingsbeleid.</p>
Evaluatie	<p>De voortgang wordt besproken in de meedenkgroep toegankelijkheid, mobiliteit en wonen, die minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt.</p> <p>Inbreng pa/pr op landelijk en lokaal niveau.</p> <p>Kennisproducten en toerusten lokale partijen.</p>
Samenwerking en afstemming	<p>In de landelijke lobby werken we samen met de Woonalliantie (Woonbond, VACPunt Wonen, Vereniging Eigen Huis).</p> <p>In het traject rond het VN-verdrag/ actieplan bouw werken we samen met de Alliantie voor het VN-verdrag.</p> <p>Bij het ontwikkelen van ondersteuning voor lokale belangenbehartigers stemmen we af met PGWS Wonen.</p>

Speerpunt 4: Verbeteren van de inkomenspositie en financiële zelfstandigheid

Kernboodschap	<p>Een goede inkomenspositie met financiële zelfstandigheid is een belangrijke voorwaarde om onafhankelijk en in eigen regie te kunnen wonen en leven. Ieder(in) wil dat landelijke overheid en gemeentes inzetten op het verbeteren van de inkomenspositie van mensen met een beperking en meerkosten en stapeling van kosten worden voorkomen.</p> <p>Activiteiten zijn gericht op het verbeteren van de inkomenspositie en financiële zelfstandigheid van mensen met een beperking.</p>
Voor wie	<p>We richten ons op landelijke overheid (VWS, SZW en financiën) en politiek voor de verbetering van de inkomenspositie en vereenvoudiging van wet- en regelgeving en uitvoering. En we richten ons daarnaast op het regionale en gemeentelijke niveau door agendering toerusten en ondersteuning van lokale belangenbehartigers.</p>

Focus	<p>We richten ons vanuit de doelstelling van het VN-verdrag op een verbetering van wet en regelgeving en uitvoering die zorgt voor een betere inkomenspositie van mensen met een beperking, eenvoudigere regelingen, beter bereik en minder bureaucratie.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vanuit signalen en monitor beïnvloeden wij beleid landelijk en lokaal met als basis het Regeerakkoord en de lokale verkiezingen. 2. Voorlichting gericht op gerichte inzet en breder bereik van voorzieningen.
Resultaat 2018	<p>De resultaten in 2018 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Landelijke monitor en ophalen signalen van NZN rondom inkomenspositie en financiële zelfstandigheid. - Beleidsbeïnvloeding regeerakkoord en gemeenteraadsverkiezingen gericht op verbetering van de inkomenspositie en financiële zelfstandigheid van mensen met een beperking. - Toerusten lokale belangenbehartigers met kennisproduct(en). - Er is voorlichtingsmateriaal gericht op beter bereik van bestaande regelingen.
Resultaat 2019	<p>De resultaten voor 2019 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - PA/PR rondom verbetering van de inkomenspositie voor mensen met een beperking/ inbreng en betrokkenheid schaduwrapportage VN-verdrag. - Lokale belangenbehartigers worden op een effectieve manier ondersteund bij het beïnvloeden van het lokale inkomensbeleid. Onderzocht wordt of aansluiting bij PG-werkt samen meerwaarde heeft. - Voorlichtingsmateriaal en verbinding met netwerkpartijen gericht op beter bereik van bestaande regelingen.
Evaluatie	<p>De voortgang wordt besproken in de meedenkgroep toegankelijkheid, mobiliteit en wonen, welke minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt.</p> <p>Evaluatiepunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aandacht voor monitor, ervaringen van mensen en meldingen via NZN en Juiste Loket. - Inbreng en impact pa/pr op landelijk en lokaal niveau. - Uitbouw en versterken netwerk. - Kennisproducten en toerusten lokale partijen.
Samenwerking en afstemming	<p>Wij onderhouden contact met ministeries, lokale overheden, politiek, relevante netwerkpartners, stakeholders en uitvoerders.</p> <p>In de landelijke lobby werken we samen met PFN en MIND en waar nuttig met de Sociale alliantie (CNV, FNV, Humanitas, Raad van Kerken).</p> <p>Vanuit het VN-verdrag werken we samen met de Alliantie voor het VN-verdrag en met het College voor de Rechten van de Mens.</p> <p>Afstemming met de achterban, netwerk en ervaringsdeskundigen vindt plaats via de meedenkgroep Wonen, toegankelijkheid en mobiliteit.</p> <p>Daarnaast worden vernieuwende werkwijzen ingezet om achterban en netwerk te betrekken.</p> <p>Bij het ontwikkelen van ondersteuning voor lokale belangenbehartigers stemmen we af en werken wij samen met lokale partijen.</p>

Speerpunt 5: Verbeteren en behouden van de mobiliteit

Kernboodschap	<p>Iedereen moet zich zo zelfstandig mogelijk kunnen verplaatsen.</p> <p>Als je een beperking hebt, is zelfstandig reizen met het openbaar vervoer vaak een probleem. Het openbaar vervoer is op veel plekken nog niet zelfstandig toegankelijk en de bestaande aanpassingen werken niet voor iedereen. De landelijke overheid, gemeentes en vervoerders moeten samen snel maatregelen nemen die de toegankelijkheid van het openbaar vervoer verbeteren en een persoonsvolgende vervoersvoorziening voor mensen met een beperking mogelijk maken. Zodat mensen zelf kunnen kiezen hoe en waar zij reizen. Voor mensen die niet met het ov kunnen reizen, moet maatwerk beschikbaar blijven.</p>
Voor wie	<p>We richten ons in dit speerpunt op de landelijke en provinciale overheid, Tweede Kamer en vervoerders. En we richten ons op het lokale niveau door ondersteuning van lokale belangenbehartigers.</p>
Focus	<p>Focus 1: (Openbaar) vervoer moet toegankelijk zijn, met speciale aandacht voor bussen, treinen en ander railvervoer.</p> <p>Focus 2: Doelgroepen vervoer moet op maat zijn.</p> <p>Focus 3: Bevorderen samenhang doelgroepenvervoer en openbaar vervoer d.m.v. vereenvoudiging regelgeving, kwaliteitsverbetering en ontschotting.</p>
Resultaat 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis van het principe Design for all is aanwezig bij overheden (opdrachtgevers) en vervoerders. Vroeg in de ontwerpfase van materieel en infrastructuur wordt rekening gehouden met toegankelijkheidseisen. - Visieontwikkeling op mobiliteit met aandacht voor de positie van de voetganger. - Meerdere pilots met een persoonsvolgend vervoersbudget zijn gestart en we zijn betrokken bij het toerusten van lokale belangenbehartigers. - Er is voorlichtingsmateriaal gericht op aanbestedingen doelgroepenvervoer.
Resultaat 2019	<p>We blijven betrokken bij de uitvoering en de evaluatie van beleid dat zich richt op de verbetering van de mobiliteit voor mensen met een beperking.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het meldpunt ontvangt minder klachten over ontoegankelijk OV en over het doelgroepenvervoer. - Regelgeving op het gebied van doelgroepenvervoer is vereenvoudigd: onnodige (her)keuringen zijn vervallen en mensen krijgen een persoonlijk vervoersbudget.
Evaluatie	<p>Voortgang bespreken in meedenkgroep die minimaal 3 maal per jaar bij elkaar komt. Er is een overzicht van klachten over de toegankelijkheid ov en doelgroepenvervoer. Stand van zaken ontwikkeling (wetgeving) persoonsvolgend vervoersbudget en voorlichtingsmateriaal is beschikbaar.</p>
Samenwerking en afstemming	<p>In de lobby werken we - met onze lokale en landelijke lidorganisaties - samen met onder meer de ANBO, KBO/PCOB, Consumentenbond, ANWB en ROVER.</p> <p>Voor de implementatie van het VN-verdrag werken we daarnaast ook samen met het College voor de Rechten van de Mens en het andere juridische organisaties.</p> <p>Bij het ontwikkelen van ondersteuning voor lokale belangenbehartigers stemmen we af en werken wij samen met lokale partijen.</p>

Ieder(in)

Bezoekadres
Churchillaan 11
3500 AD Utrecht

Postadres
Postbus 169
3500 AD Utrecht

T 030-720 00 00
E post@iederin.nl
I www.iederin.nl

Social media: [Twitter](#) [Facebook](#)